

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวเสาวนีย์ แม้นประเสริฐ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

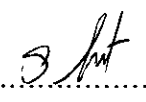
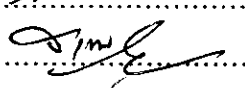
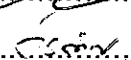
เสาวนีย์ แม้นประเสริฐ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. สุเทพ อุสาหะ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเก่า ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545 ถึง
วันที่ 30 สิงหาคม 2545 เป็นระยะเวลา 7 เดือน ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงโครงสร้างทางสังคม การ
ดำเนินงานของหมู่บ้านเก่า รวมถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานและความสามารถในการแก้ไขปัญหา
ที่เกิดขึ้นได้ โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูล การค้นคว้าข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง
และศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีประกอบการวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการ
ทำสารนิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่ากองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า มีความเข้มแข็งในตัวชุมชน สามารถพึ่ง
พาตนเองได้ ในการบริหารในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ส่งผลให้ชุมชนมีการสร้างงาน สร้างรายได้
มีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน มีการพัฒนาอาชีพของตนให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ เป็นหมู่บ้านที่มี
ศักยภาพ

กองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ยังขาดความรู้ในด้านการบัญชี และการรวมกลุ่มจึงจำเป็นต้อง
ต้องศึกษาโดยให้เวลาทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม และควรมีการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อ
เนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มและการจัดการกองทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงาน กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องคอยให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือตลอดระยะเวลา 8 เดือน (8 กุมภาพันธ์ 2545 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2545) ทำให้การทำวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ท่าน ผศ.ดร.สุเทพ อูสาหะ คุณกวีติกร พัวเจริญเกียรติ คุณสมนึก สอนนอก จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และอาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ได้วิพากษ์วิจารณ์และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างที่ทำการวิจัยได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างดีทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ที่ต้องขอกล่าวขอบพระคุณ ได้แก่ ผู้ใหญ่ บ้าน บ้านเก่า กำนัน ประธาน อบต. บ้านเกาะ อนามัยประจำตำบลบ้านเกาะ พัฒนาการประจำตำบล บ้านเกาะ และที่สำคัญชาวบ้าน บ้านเก่าทุกท่าน ที่ช่วยอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล บัณฑิตกองทุน หมู่บ้านตำบลบ้านเกาะ จำนวน 5 ท่าน ที่ได้ทำงานร่วมกันมาตลอดระยะเวลาคอยให้คำปรึกษา และแนะนำในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ถ้าหากข้อมูลที่ได้คลาดเคลื่อนจากความเข้าใจผิดผู้วิจัยก็ขอภัยได้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำหรับข้อเสนอแนะ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ของผู้อ่านทุกท่านจะมีส่วนช่วยในการพัฒนางานวิจัยครั้งนี้

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

เสาวนีย์ แม้นประเสริฐ

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักตามสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(ผศ. ดร. สุเทพ อุตสาหะ)

กรรมการสอบ

.....
 (อาจารย์ เกษียรกร ดร. เก่งขำศักดิ์ ใจดีอุทกสิน)

.....
 (ผศ. ดร. สุเทพ อุตสาหะ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ

.....
 (.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ๒๕๕๕

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบแนวคิดและทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	6
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	7
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	8
การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการและกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง	12
หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพชีพโมเดล	13
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
เอกสารหลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ	14
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
วิธีการประเมินโครงการ	15
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	18
ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ	20

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	25
การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
การวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการติดตามและประเมินโครงการ	
ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ	28
ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C)	35
ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)	38
ผลการประเมินการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)	40
สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	44
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการประเมินโครงการ	46
อภิปรายผลการประเมินโครงการ	47
ข้อเสนอแนะ	48
บรรณานุกรม	49
ภาคผนวก ก	50
ภาคผนวก ข	58
ภาคผนวก ค	98

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แผนภูมิ ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	4
2. แผนที่ 1 แสดงอาณาเขตของหมู่บ้านเก่า ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	36

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1. ตารางที่ 1	แผนภูมิ ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	4
2. ตารางที่ 2	ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย โดยแยกกลุ่มอาชีพกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า	31
3. ตารางที่ 3	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละราย กองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า พ.ศ. 2544-2545	32

บทที่ 1

บทนำ

ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล

ตามโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทได้จัดให้มีขึ้นเนื่องมาจากความเป็นอยู่ที่ยากจนของประชาชน ความตกต่ำของเศรษฐกิจในประเทศซึ่งโครงการนี้เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาประเทศได้สอดคล้องกับนโยบายของพรรคไทยรักไทยซึ่งได้เป็นรัฐบาลในปัจจุบันมี ฯพณฯ ดร.ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศดังนี้ พักหนี้เกษตรกร โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค และโครงการกองทุนเงินล้านหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเข้ามาช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจในขณะนั้นให้ดีขึ้น โดยสามารถทำให้เกิดการสร้างงาน การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ และสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นได้ ในการปฏิบัติงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านเริ่มจากระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นชุมชนระดับรากฐานที่จะสามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจระดับล่างได้โดยจัดให้แต่ละหมู่บ้านได้จัดทำโครงการขึ้นมาแล้วของงบประมาณเมื่อได้งบประมาณที่รัฐบาลได้จัดให้แล้วจึงนำเงินกองทุนมาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยให้สมาชิกที่มีความเดือดร้อนยื่นขอผู้เพื่อพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง ผลตอบแทนในการจัดทำโครงการกองทุนคือ ดอกเบี้ยที่ได้จากสมาชิก และสภาพคล่องทางเศรษฐกิจระดับหมู่บ้าน การมีงานทำ มีรายได้เพิ่ม และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ฯลฯ และเช่นกัน ทางรัฐบาลได้จัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำหน้าที่ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน และให้คำปรึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนโดยการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านละ 1 คน ข้อมูลที่ได้จากหมู่บ้านจะเป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะสามารถทราบสถานะภาพของว่ากองทุนของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาพัฒนาเศรษฐกิจระดับล่างของประเทศให้ดีขึ้น ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศที่สำคัญ

เพื่อที่จะสามารถทราบได้ว่าการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ จึงจัดให้มีการประเมินการทำงานที่ผ่านมาของทั้ง 2 โครงการ โดยโครงการกองทุนหมู่บ้านคณะกรรมการต้องรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมาให้รัฐบาลทราบ ส่วนโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องจัดทำรายงาน เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การที่รัฐบาลทราบข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านจะทำให้สามารถพัฒนาหมู่บ้านให้พ้นวิกฤตในขณะนี้ได้

ตอนที่2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อให้รัฐบาลทราบถึงข้อมูลในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าเป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.1 ชุมชนสามารถพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ตน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยการพัฒนาอาชีพทางรัฐบาลจะส่งหน่วยงานต่าง ๆ

1.2 ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนให้คงอยู่ได้ตลอดไป เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่ชุมชนของตนเอง โดยการพิจารณาถึงคุณสมบัติ ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนของหมู่บ้านและการเลือกพิจารณาคุณสมบัติของสมาชิกที่ขอขึ้นกู้ให้มีความยุติธรรมและเหมาะสม

1.3 ชุมชนมีการเรียนรู้และคิดริเริ่มจากการพัฒนาอาชีพ และสามารถแก้ปัญหาในเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ และความสามารถในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ นี้เองจึงนำไปสู่การสร้างศักยภาพของชุมชนที่เข้มแข็ง การพัฒนาชุมชนทำให้ช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นของชุมชนได้

1.4 รัฐบาลทราบถึงจุดอ่อน - จุดแข็งของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

2. เพื่อทราบถึงการดำเนินงานของกองทุนซึ่งมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านรับผิดชอบ

2.1 การกู้เงินของสมาชิกจะต้องกู้ได้ทุกครอบครัวตามความเหมาะสม

2.2 คณะกรรมการจะต้องบริหารจัดการกองทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3 สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามารถพึ่งพาตนเองได้

2.4 การพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการจะต้องมีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง

3. เพื่อทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นการเรียนรู้เพื่อพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

4. เพื่อทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งในชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นการสร้างศักยภาพให้แก่ชุมชน

ตอนที่3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบความคิดในเรื่องต้นแบบทางความคิดของกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยเลือกใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า CIPP Model ตามที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดสารนิพนธ์หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ รายละเอียดของกรอบความคิดทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านได้ดังนี้

ความหมายของ CIPP Model

C (Context) หมายถึง บริบทของหน่วยระบบในที่นี้ หมายถึง บริบททาง เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของชุมชนหมู่บ้านเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา ได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของ หมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณี ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

I (Input) หมายถึง ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ในการประเมินโครงการ ครั้งนี้ หมายถึง ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล เงินกองทุน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกของกองทุน เงินที่ผู้กู้ชำระคืน นักศึกษาของกองทุน

P (Process) หมายถึง กระบวนการของหน่วยระบบ ในการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระบวนการของหน่วยระบบจะพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้ การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การช่วยหาลาด การแนะแนวทาง ช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

P (Product) หมายถึง ผลผลิตของหน่วยระบบ ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ปัจจัยผลผลิตของหน่วยระบบประกอบด้วย จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้ กองทุนสะสม ชื่อเสียง ของชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน

ส่วนประกอบของ CIPP Model

ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบย่อย ได้แก่

ส่วนที่ 1 หน่วยระบบ A หมายถึง กองทุนหมู่บ้านในระดับองค์กรรวม หน่วยระบบ A มี องค์ประกอบหน่วย 3 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (I) ปัจจัยกระบวนการ (P) และปัจจัยผลผลิต (P)

ส่วนที่ 2 หน่วยระบบ B หมายถึง หน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน หน่วยระบบ B มีองค์ ประกอบหน่วย 3 ส่วนเช่นกัน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (I) ปัจจัยกระบวนการ (P) และปัจจัยผลผลิต (P)

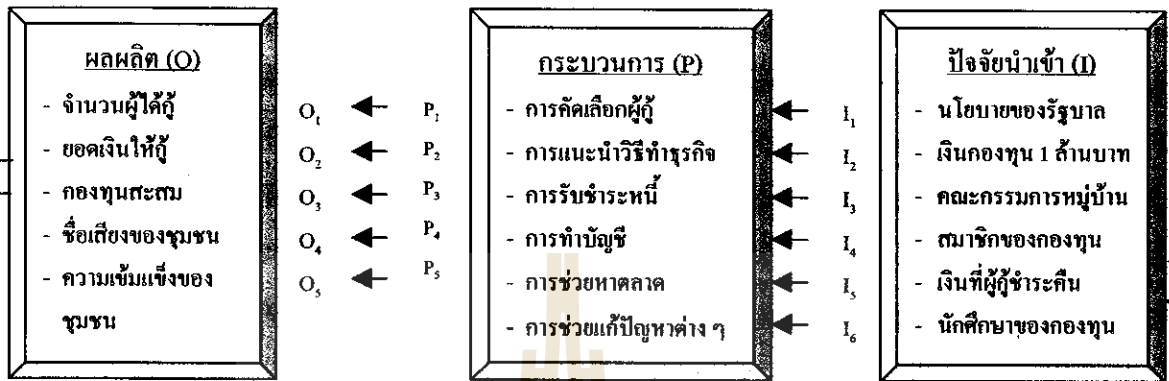
หน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ (I) มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ (P) และมีผลผลิต ได้ แก่ (O) ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ (I) ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี (P) คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี (O) ได้แก่ ผลผลิตตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุน เป็นผู้ให้เงินกู้แก่ หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่างตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำ เพื่อ ดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับ หน่วยระบบ A

แผนภูมิ ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

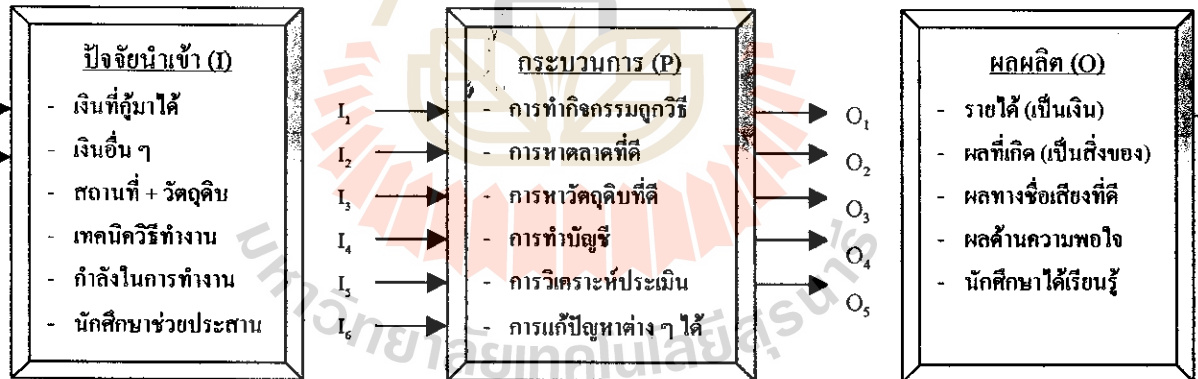
หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA : **ทุนสะสมของหมู่บ้าน**

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (B1..Bn)

อาจถือเป็นหน่วยระบบ BB : **ทุนสะสมของแต่ละราย**

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริบท C

- C₁ ประวัติหมู่บ้าน
- C₂ สภาพภูมิศาสตร์
- C₃ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- C₄ วัฒนธรรม ประเพณี
- C₅ สภาพเศรษฐกิจ และสังคม

ที่มา : ปรับปรุงมาจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมิน

ตอนที่ 4 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านเก่า และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาบริบทชุมชน กระบวนการ สภาพการดำเนินงาน และสถานการณ์ปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 ใช้ CIPP Model วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงานที่ทางมหาวิทยาลัยให้มาสำรวจบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ ดังนี้ ข้อมูลพื้นฐานชุมชน ข้อมูลชุมชนหมู่บ้าน ข้อมูลเอกสารทางราชการ ข้อมูลเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประเมินของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ผู้วิจัยจะยึดเอาหลักการ วัตถุประสงค์ และกรอบความคิดในการประเมิน และปัจจัยชี้วัดใน CIPP Model เป็นหลัก

ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลการศึกษาระดับนิพนธ์เล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 5 บทได้แก่

บทที่ 1 บทนำ เป็นการนำเสนอเรื่องของหลักการและเหตุผลของการประเมินโครงการ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ กรอบความคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ วิธีดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับเอกสารที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการ ซึ่งมีทั้งหมด 3 กลุ่มใหญ่ คือ เอกสารเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทางราชการ เอกสารที่กองทุนหมู่บ้านทำขึ้น และเอกสารที่นำเสนอเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านจากสื่อต่าง ๆ

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ เป็นการนำเสนอวิธีการประเมินโครงการ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรและตัววัดชี้ที่ใช้ในการประเมินโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ เป็นการนำเสนอผลการติดตามการประเมินของผู้วิจัยจากการลงปฏิบัติในพื้นที่จริงของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า จากการลงพื้นที่ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการปฏิบัติรายละเอียดไว้ในบทที่ 4

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ เป็นการนำเสนอผลสรุปข้อมูลของ กองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่าโดยการอภิปรายผลที่เกิดขึ้นพร้อมข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจาก บุคคลต่าง ๆ รวมทั้งตัวของผู้วิจัยเองด้วย

ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาข้อมูลกองทุนหมู่บ้านมีดังนี้

1. รัฐบาลทราบข้อมูลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน โดยมีบัณฑิตเป็นผู้รายงานถึงผลสำเร็จของการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน รวมถึงความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนมีการเรียนรู้และแก้ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการได้ และรัฐบาลยังสามารถทราบถึงจุดอ่อน-จุดแข็งเพื่อนำมาประยุกต์แก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศได้

2. ทราบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านที่มีกรรมการเป็นผู้รับผิดชอบมีการบริหารกองทุนที่มีประสิทธิภาพ การปล่อยเงินกู้เป็นไปอย่างทั่วถึง

3. รัฐบาลได้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา ทำให้ชุมชนมีศักยภาพสูง กล้าที่จะคิดริเริ่ม และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก
 ของประเทศรวมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
 (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

**ตอนที่ 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง
 ชาติ พ.ศ. 2544**

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
 แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 แห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่ นายกรัฐ
 มนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐ
 มนตรี ว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่
 นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการ
 คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการ
 คลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัด
 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการ
 ธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะ
 รัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการ
 และเลขาธิการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้
 มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่าง
 น้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจ
 ได้รับแต่งตั้งอีกได้ โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการ
 นายกรัฐมนตรี

สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการ ของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และ คณะอนุกรรมการ

3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และของกองทุน
 4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหาร กองทุน
 5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียม ความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
 6. จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่ เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานกองทุน
 7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหาร
 8. ให้การสนับสนุน ปรีกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับ นโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
 9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการ ในส่วนการบริหารกองทุน
 10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
 11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- ให้คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้ เฝ้าประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม และค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนัก เลขานุการนายกรัฐมนตรี
- (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

ตอนที่ 3 การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานเลขานุการ นายกรัฐมนตรี, (2544.) นำเสนอแบบการติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประมวลผลความพร้อมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยผ่านขั้นตอนการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนจากชาวบ้านจำนวน คราวเรือนของหมู่บ้านที่จำจัดเขตที่ชาวบ้าน ต้องมีสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน โดยผู้ที่ จะมาเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องอาศัยอยู่ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้อง ไม่น้อยกว่า 2 ปี มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เคยต้อง โทษเกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่เคยถูกไล่ออก จากหน่วยงานราชการ หรือองค์กรอิสระ และไม่เป็นผู้ที่ไม่

ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลที่มีคุณสมบัติครบและผ่านกระบวนการเลือกตั้งจากชาวบ้าน หลังจากนั้นผู้ที่ได้รับคัดเลือกทั้งหมดจะเลือกประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและตำแหน่งอื่นตามลำดับ สาเหตุที่ต้องแบ่งคณะกรรมการให้รับผิดชอบในตำแหน่งต่าง ๆ นั้นก็เพื่อการทำงานจะได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

(รายละเอียดในภาคผนวก ข)

ตอนที่ 4 การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, (2544.) นำเสนอแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ได้ประเมินความพร้อมด้านต่าง ๆ รวมถึงสภาพความเป็นจริงของหมู่บ้านว่ามีความพร้อม และมีปัญหาด้านใด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและดำเนินงาน โดยข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านก็จะมีจำนวนประชากร ครัวเรือน อาชีพ และผลผลิตในหมู่บ้านว่าเป็นอย่างไร ส่วนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เกณฑ์ในการพิจารณาในหมู่บ้านต้องมีครัวเรือนหรือชาวบ้านในหมู่บ้านได้เข้าร่วมคัดเลือกคณะกรรมการจากการเลือกตั้ง คณะกรรมการที่ได้รับเลือกจะต้องมีคุณสมบัติครบตามระเบียบกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกจะมีส่วนร่วมในการบริหารเงินกองทุนด้วยกัน ในเรื่องของการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านก่อนที่จะได้เงินกองทุน จะต้องทราบระเบียบข้อบังคับในการทำงาน มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับหรือไม่ อย่างไร และมีวิธีการกำหนดระเบียบอย่างไร ทู่นในการดำเนินงานกองทุนในหมู่บ้านมาจากเงินของกองทุนบางส่วนที่ได้จากการสะสมเงินของสมาชิกที่เข้าร่วม การเปิดบัญชีของสมาชิกกับธนาคารเพื่อสะดวกในการชำระหนี้ และแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การบริหารเงินกองทุนของหมู่บ้านต้องมีลักษณะการกระจายและหมุนเวียนเพื่อที่สมาชิกในกองทุนสามารถกู้ได้อย่างทั่วถึง ถ้าหากการดำเนินกองทุนมีปัญหาในการดำเนินงานกรรมการจะต้องหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อให้สามารถบรรลุผลไปได้ด้วยดี

(รายละเอียดในภาคผนวก ข)

ตอนที่ 5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า หมู่ 2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 2” ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 224 หมู่ 2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์โดยการเข้าหุ้นในกองทุน
3. บริการเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ
4. เพื่อสร้างงาน กระจายรายได้ให้สมาชิกในกองทุน
5. เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี
6. เป็นที่ปรึกษาในการประกอบอาชีพ
7. ส่งเสริมการศึกษา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ แก้ปัญหาได้
8. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้น
9. เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
10. สนับสนุนให้มีร้านค้าในหมู่บ้าน

คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้พำนัก หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเก่า เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
2. เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจเห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน
3. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน
4. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

การรับสมัครเป็นสมาชิก

1. ยื่นขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ได้ที่คณะกรรมการกองทุน
2. สมัครเป็นสมาชิก ได้ทั้งในลักษณะบุคคลและกลุ่มแล้วแต่ความสมัครใจ
3. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่า จะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรม
4. ผู้สมัครต้องมีหลักฐานการสมัครครบ

กฎระเบียบที่สำคัญ

ประเภทการกู้ยืมและอัตราดอกเบี้ยสมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังนี้

(1) เงินกู้สามัญ	ระยะเวลา 1 ปี	อัตราดอกเบี้ย	ร้อยละ 12 ต่อปี
(2) เงินกู้ฉุกเฉิน	ระยะเวลา 4 เดือน	อัตราดอกเบี้ย	ร้อยละ 5 ต่อปี

ลักษณะโครงการสมาชิกที่ต้องกู้เงินตามข้อ (1) (2) ต้องมีลักษณะ และคุณสมบัติ คือ เป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนต่อการลงทุน

วงเงินกู้รายหนึ่งในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท
สมาชิกขาดหรือฟื้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- (1) ตาย
- (2) ลาออกและได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน
- (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือนหรือเป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) จงใจฝ่าฝืนระเบียบกองทุนหรือไม่ให้ความร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
- (5) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- (6) นำทรัพย์สินกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- (7) สมาชิกไม่มีหนี้สินภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุน โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุน

(รายละเอียดในภาคผนวก ค)

ตอนที่ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการ ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท แต่ถ้ามีมติอนุมัติเงินกู้รายใดเกิน จำนวนที่กำหนดให้เรียกประชุมสมาชิกวินิจฉัย แต่การอนุมัติเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท

กรณีกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า หมู่ 2 มีหลักเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้ สมาชิกผู้ประสงค์จะขอกู้เงิน จะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน โดยพิจารณาจากโครงการที่ขอกู้ เช่น โครงการที่มีตลาดรองรับ สมาชิกที่อื่นขอกู้เงินต้องมีลักษณะโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

(รายละเอียดในภาคผนวก ค)

ตอนที่ 7 หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model)

จำเนียร สุขหลายและคณะ ได้สรุป "รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล" ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ[สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,(บรรณาธิการ) , (2544 : 221-234)] ดังนี้ว่า CIPP เป็นแบบจำลองที่ใช้เพื่อการประเมินผลโครงการ "เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่" มีการประเมินด้านต่าง ๆ คือ การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินการวิเคราะห์ให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเป็นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนการศึกษา ปัญหาอุปสรรคอันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ในด้านการประยุกต์ใช้ในการควบคุมดำเนินงานของโครงการ การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นผลสำเร็จจากการดำเนินโครงการในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล ดังกล่าวแล้ว

ตอนที่ 8 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา, (2544.) นำเสนอโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ จากผลการวิเคราะห์โครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ คือ ผู้สำเร็จการฝึกอบรมเป็นการสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงานและสร้างศักยภาพยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้

มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะจัดขึ้นอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 9 เอกสารหลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

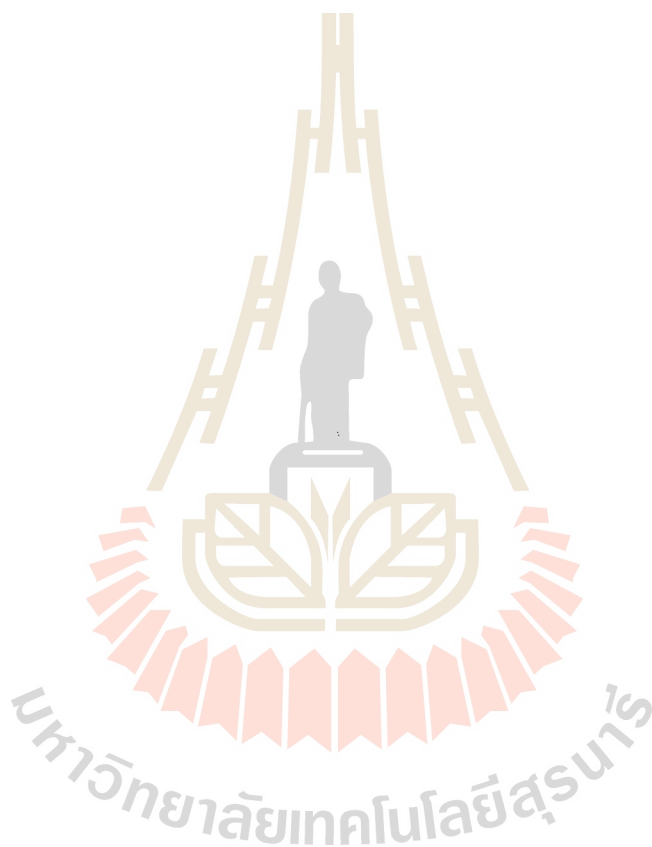
นงลักษณ์ เศรษฐพิทยัง, (2544: 32-33.) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านโดยเน้นจุดเด่น จุดด้อย ของกองทุนหมู่บ้านไว้ดังต่อไปนี้ จุดเด่น คือรัฐบาลมีเจตจำนงทำให้ทุกหมู่บ้านที่มีความพร้อมซึ่งแตกต่างจากกองทุนอื่น ๆ ที่การพิจารณาขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่กองทุน จึงควรให้ชาวบ้านจัดประชาคมตรวจสอบว่าตนเองมีความพร้อมหรือไม่ ซึ่งจะเป็นการประเมินชุมชนให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบยิ่งขึ้น ทางด้านจุดด้อย เป็นการกำหนดระยะเวลาเงินกู้ยืมไม่เกิน 1 ปี ซึ่งเป็นข้อจำกัด ควรให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการและให้หลากหลายไปตามลักษณะของอาชีพและวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน แต่รัฐบาลต้องการให้เกิดการหมุนเวียน จึงไม่ค่อยเกิดประโยชน์แก่ผู้กู้และอาจทำให้ผู้กู้ต้องหาเงินกู้มาคืนให้ทันโดยอาจจะต้องไปกู้ยืมเงินนอกระบบ จึงทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ผู้วิจัยมีความเห็นด้วยต่อจุดด้อยของบทความนี้

อตุลย์ วงศ์ศรีคุณ, (2544: 31-33.) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในหัวข้อเส้นทางการความเป็นชุมชนที่เข้มแข็งไว้ดังนี้จากแนวคิดของนักคิดหลายคนที่ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งสามารถสรุปรวมได้ คือ สมาชิกของชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้และสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้แก่ชุมชน สมาชิกมีความผูกพันและสัมพันธ์ที่ดี เห็นประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าส่วนตน ชุมชนที่พึ่งตนเองได้สามารถร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตัวเองโดยอิสระปราศจากการควบคุมจากภายนอก และเกิดมีผู้นำตามธรรมชาติขึ้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ของ ชุมชนที่ทำให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง

ศัลยา ประชาชาติ, (2545: 16.) นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่ได้จากการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทยว่าเงินกองทุนหมู่บ้านได้ถูกเบิกจ่ายไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว เช่น กลุ่มขยายกิจการ คิดเป็นร้อยละ 42 ของการเบิกจ่ายทั่วประเทศ คือได้นำไปใช้ในการลงทุนขยายการผลิตที่มีอยู่แล้ว และกลุ่มลงทุนใหม่ เบิกไปแล้วคิดเป็นร้อยละ 25 เบิกไปเพื่อการสร้างงานหรือการประกอบอาชีพใหม่ รวมทั้ง 2 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 68 ซึ่งทำให้ยอดการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศสูงขึ้นถึงร้อยละ 8 และเงินกองทุนหมู่บ้านยังสามารถใช้ทดแทนแหล่งเงินกู้นอกระบบอื่น ๆ ได้

สรุป

เอกสารที่เกี่ยวข้องใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ในเล่มสารนิพนธ์เป็นการรวบรวมเอกสารมีความสอดคล้องกับหลักนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของชาวบ้านให้มีความมั่นคง จากการดำเนินงานทั้งหมดที่ผ่านมา กองทุนหมู่บ้านยังไม่เกิดปัญหาเพราะ ตามเอกสารกองทุนหมู่บ้านยังไม่ครบกำหนดสัญญา 1 ปีในการดำเนินการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของบทที่ 3 ผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการประเมินโครงการ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็นหัวข้อย่อย 6 หัวข้อ ได้แก่ 1. วิธีการประเมินโครงการ 2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ 4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล 6. การวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดของหัวข้อย่อยจะปรากฏอย่างละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการครั้งนี้รูปแบบการประเมินและเครื่องมือที่ใช้ นำเสนอดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นรายละเอียดไม่สามารถอธิบายด้วยตัวเลขได้ การวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นและการปรับกรอบคำถาม แนวคิดและวิธีการวิจัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงเพื่อให้เข้าถึงการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลที่ลึกและสะท้อนสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุดเน้นข้อมูลรายละเอียดเป็นการบรรยาย โดยการวิจัยนี้มุ่งทำความเข้าใจ โดยศึกษาจากเอกสารที่มีอยู่ และจากการสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของชาวบ้านที่เป็นอยู่ การออกแบบสำรวจซักถาม รวมถึงการสัมภาษณ์ข้อมูลบางอย่างที่เป็นความคิดเห็นของชาวบ้าน ทศนคติที่ชาวบ้านมีต่อกองทุนเงินล้านหมู่บ้าน บ้านเก่า และการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมในเรื่องต่าง ๆ ที่ชาวบ้านได้ร่วมมือจัดขึ้น

การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตการณ์ ออกแบบสำรวจ การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลจะเน้นการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาเอง เช่น การสังเกตการณ์โดยเข้าไปมีส่วนร่วมประชุม การสัมภาษณ์ได้จากการเข้าไปพูดคุยถามความเป็นอยู่หรือการสัมภาษณ์รายกรณี ซึ่งการเก็บข้อมูลดังกล่าวจะใช้เวลาในการเก็บข้อมูลนาน การวิจัยถือเป็นการศึกษาอย่างที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

การศึกษาเฉพาะกรณี จะเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีจากการทำงานในพื้นที่ของหมู่บ้านเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การประเมินโดยยึดรูปแบบเชิงระบบ (CIPP Model) จากกรอบความคิดทฤษฎีในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ผู้วิจัยเลือกใช้ต้นแบบการเก็บข้อมูลในการประเมินเป็น

แบบความคิดเชิงระบบ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน หนังสือชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2545 รายละเอียดของกรอบแนวคิดทฤษฎีสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ดังนี้

C (Context) คือ บริบทของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึงหน่วยระบบของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับประเทศ ที่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ในยุคปัจจุบัน และบริบททางเศรษฐกิจ สังคมของหมู่บ้านเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งข้อมูลจะประกอบด้วย ลักษณะภูมิประเทศ ประชากร ลักษณะการประกอบอาชีพ สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ลักษณะการดำเนินชีวิต ผู้นำของชุมชน ภาวะการเป็นหนี้สิน ศักยภาพของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน

I (Input) คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึงเงินกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับจัดสรรตามนโยบายของรัฐบาลจำนวน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้เลือกตั้งขึ้น ผู้สมัครขอกู้เงิน เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เงินกู้ที่ได้มา สถานที่และวัตถุดิบในการประกอบ การ เทคนิควิธีทำงาน และกำลังที่ใช้ในการทำงาน

P (Process) คือ กระบวนการของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึง กระบวนการของหน่วยระบบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า จะพิจารณาจากปัจจัยดังต่อไปนี้ การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การหาตลาด และการวิเคราะห์ประเมินผล

P (Product) หรือ O (Output) คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ ในที่นี้หมายถึง ปัจจัยผลผลิตของหน่วยระบบประกอบด้วย จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้ กองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำงานอยู่เพียงเฉพาะพื้นที่ของผู้วิจัยเท่านั้น เนื่องจากได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่กำหนด เพื่อการทำวิจัยให้เป็นไปตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2545 ถึงเดือนกันยายน 2545 เป็นระยะเวลา 8 เดือน ในเรื่องการศึกษาดังนี้

1. บริบทของหมู่บ้านเก่า ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. กองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การเลือกพื้นที่ ในการศึกษาค้างนี้การเลือกพื้นที่ในการประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นลักษณะเฉพาะที่ผู้วิจัยไม่ได้เลือกเอง แต่เป็นพื้นที่ที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งโครงการนี้ได้จัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ เพื่อบัณฑิตจะได้เข้ามาช่วยเหลือกองทุนหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ และพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา คือ กองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า เป็นพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในกรณีศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยประชากรของ 3 ระบบย่อย โดยยึดเอาประชากรแต่ละระบบ ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

เป็นหน่วยระบบภาพรวมของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลในหน่วยระบบ A มีจำนวน 70 ราย คิดเป็น 100% ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือ บร.2 ถึงบร.10 และข้อมูลมือสอง เอกสารที่เกี่ยวข้องในการหาข้อมูล ประชากรของหน่วยระบบนี้ได้แก่

- คณะกรรมการกองทุนมีทั้งหมด 15 คน ดังนี้

	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1.	ร.อ. สรสิทธิ์ มหิวรรณ	ประธานกรรมการกองทุน
2.	นายเปลื้อง ขอพลอยคล้าย	รองประธาน
3.	นางนงนุช แสงพฤกษ์	เลขานุการ
4.	นายไพศาล ช่วยประสิทธิ์	เหรัญญิก
5.	นางมะลิ จักถิระ	ผู้ช่วยเลขานุการ
6.	นางอารีย์ จอนเกาะ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
7.	นายณรงค์ จกเกาะ	ประชาสัมพันธ์
8.	นายสมหวัง โตโพธิ์กลาง	กรรมการตรวจสอบ
9.	นายประเสริฐ เชื้อคั่นเที่ยะ	ผู้ช่วยเลขานุการ
10.	นายพิน รอดสวัสดิ์	ผู้ช่วยเหรัญญิก
11.	นางสวน จงเทพ	ประชาสัมพันธ์
12.	นายโอฬาร ไพเกาะ	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
13.	นางละมัย กลั่นหมื่นไวย	ตรวจสอบภายใน
14.	นางประจวบ บุญตราภักดี	ตรวจสอบภายใน
15.	นายสมมิตร เขียนเกาะ	ตรวจสอบภายนอก

ประชากรจากคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านเหล่านี้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในด้านของ กองทุนหมู่บ้านเก่า ในลักษณะต่าง ๆ และหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

- สมาชิกที่ไม่ได้กู้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีด้านความคิดเห็นที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ในลักษณะที่ไม่ได้สมัครเป็นสมาชิก
- เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความรู้เพิ่มเติมด้านกฎระเบียบ และพื้นฐานการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า และความรู้เพิ่มเติมด้านการพัฒนาอาชีพของชาวบ้าน บ้านเก่า พัฒนาการชุมชนเจ้าหน้าที่ทางราชการจะให้ข้อมูลของชาวบ้านในเรื่องของการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นต้น

หน่วยระบบ B เป็นหน่วยระบบของสมาชิกผู้กู้แต่ละราย กรณี ณ ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ในกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า มีทั้งหมด 97 ราย ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลในหน่วยระบบ B มีจำนวน 97 ราย คิดเป็น 100% ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือ บร.11 และบร.9 ในการหา ข้อมูล ซึ่งประชากรของหน่วยระบบนี้ได้แบ่งตามกลุ่มอาชีพผู้กู้ 4 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มอาชีพทางการเกษตร ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ เกี่ยวกับการเพาะปลูก และสัตว์ สถานที่เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ วัตถุประสงค์ที่ใช้ ขั้นตอนและเทคนิคในการผลิต
- กลุ่มค้าขาย ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำอย่างไรธุรกิจจะอยู่รอดในยุคเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำอย่างไรจะขายสินค้าได้ดี
- กลุ่มอาชีพงานบริการ ให้ข้อมูลและเทคนิควิธีการต่างๆเกี่ยวกับการบริการที่ดี ทำอย่างไรที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจกับลูกค้ามากที่สุด
- กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตสินค้าในครอบครัวซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการที่ค่อนข้างเฉพาะ

หน่วยระบบ C เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบริบทหมู่บ้านเก่า ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลในหน่วยระบบ C มีจำนวน 100 ราย คิดเป็น 50% ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือ บร.1, บร.9, บร.12 และข้อมูลมือสอง จากเอกสารที่เกี่ยวข้องในการหาข้อมูล ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน มีดังนี้

- ผู้อาวุโสในหมู่บ้านเก่า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาด้านประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประเพณีในอดีตของหมู่บ้านเก่า
- ผู้ใหญ่บ้านเก่า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาของหมู่บ้านเก่าในความเป็นอยู่ปัจจุบัน

- ผู้นำของกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านเก่า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาด้านข้อมูลของกลุ่ม หรือองค์กร นั้น ๆ
- หัวหน้าครอบครัวในหมู่บ้านเก่า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาด้านสภาพความเป็นอยู่ ภาวะเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว รวมถึงสภาพแวดล้อมของครอบครัวในหมู่บ้าน
- ชาวบ้านในหมู่บ้านเก่า ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ในกรณีศึกษาด้านทัศนคติ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้าน
- เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ด้านข้อมูลมือสองที่เป็นบริบทของหมู่บ้านเก่าที่มีอยู่ในส่วนของราชการต่าง ๆ

ตอนที่ 3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยแบ่งตัวแปร และตัวชี้วัดโดยยึดเอาหน่วยระบบ A, หน่วยระบบ B และหน่วยระบบ C ในการวิเคราะห์เป็นหลักสำคัญ โดยที่มีตัวแปรและตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

หน่วยระบบ A ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรไว้ทั้งหมด 18 ตัว และมีตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
I ₁	นโยบายของรัฐบาล	- ความเข้าใจในระเบียบ - ความรู้เกี่ยวกับกองทุน - เศรษฐกิจที่ดีขึ้นของหมู่บ้าน
I ₂	เงินกองทุน 1 ล้านบาท	- วันที่ได้รับอนุมัติ - การกระจายเงิน - การเก็บรักษาเงิน - ดอกเบี้ยที่ได้จากการบริหารเงิน
I ₃	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวน - คุณสมบัติ - ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
I ₄ สมาชิกของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนสมาชิก - คุณสมบัติ - เงินสัจจะ
I ₅ เงินที่ผู้กู้ชำระคืน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้กู้ที่ชำระ - จำนวนผู้กู้ที่ค้างชำระ - ระยะเวลาชำระ - จำนวนเงินที่ชำระ - ดอกเบี้ยที่ต้องชำระ
I ₆ นักศึกษาของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - ผลการเรียน - ระดับการศึกษา - คนในพื้นที่ - คุณสมบัติ
P ₁ การคัดเลือกผู้กู้	<ul style="list-style-type: none"> - คุณสมบัติ - วัตถุประสงค์ - ลักษณะอาชีพ
P ₂ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเงินที่ขอกู้ - ผู้แนะนำด้านต่าง ๆ - อาชีพต่าง ๆ - วิธีการปฏิบัติ
P ₃ การรับชำระหนี้	<ul style="list-style-type: none"> - ขั้นตอน - ระยะเวลา - คณะกรรมการที่ทำหน้าที่รับชำระ - จำนวนที่รับชำระพร้อมดอกเบี้ย
P ₄ การทำบัญชี	<ul style="list-style-type: none"> - รายชื่อผู้กู้ - จำนวนเงินที่กู้พร้อมดอกเบี้ย - รายการของแต่ละบัญชี - ปัญหาในการทำบัญชี

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
P ₅	การช่วยหาคลาด	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะของแต่ละอาชีพ - การส่งเสริมการตลาด - ปัญหาที่เกิดขึ้น
P ₆	การช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - การทำบัญชี - การตลาด - การส่งเสริมอาชีพ
O ₁	จำนวนผู้ได้กู้	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้ขอยืมกู้ - จำนวนครั้งที่ได้อนุมัติให้กู้ - จำนวนผู้ได้กู้
O ₂	ยอดเงินให้กู้	<ul style="list-style-type: none"> - ยอดเงินที่มีผู้ขอกู้ - ยอดเงินที่อนุมัติให้กู้ - จำนวนเงินรวมที่ให้กู้
O ₃	กองทุนสะสม	<ul style="list-style-type: none"> - เงินสัจจะ - ดอกเบี้ยที่ได้จากเงินกู้
O ₄	ชื่อเสียงของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิตภัณฑ์ของชุมชน - คุณภาพของผลิตภัณฑ์ - จำนวนที่ผลิตขาย
O ₅	ความเข้มแข็งของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามัคคี - ความซื่อสัตย์ - การยกย่องคนดี - การช่วยเหลือกันและกัน - สามารถเลี้ยงครอบครัวได้
O ₆	นักศึกษาผ่านงาน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ในจากการลงพื้นที่ - นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ - ผลการเรียน

หน่วยระบบ B ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรไว้ทั้งหมด 17 ตัว และมีตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
I ₁	เงินที่กู้มาได้	<ul style="list-style-type: none"> - แบบคำขอกู้ที่ถูกต้อง - จำนวนเงินกู้ที่ได้ - ที่มาของเงินทุน
I ₂	เงินอื่น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - เงินกู้ธนาคาร - เงินกู้นอกระบบ
I ₃	สถานที่ + วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - สถานที่ประกอบการ - ระยะทางไปประกอบการ - อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการ - วัตถุประสงค์ และจำนวนที่ใช้
I ₄	เทคนิค วิธีทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ ความสามารถ - ลักษณะของการทำงาน - ประสิทธิภาพทำงาน
I ₅	กำลังในการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนคนทำงาน - เครื่องจักรที่ใช้ในการทำงาน
I ₆	นักศึกษาช่วยประสาน	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญในอาชีพ - รับฟังปัญหาที่เกิดขึ้น - ช่วยแก้ไขปัญหา
P ₁	การทำกิจกรรมถูกวิธี	<ul style="list-style-type: none"> - ผลผลิตที่มีคุณภาพ - จำนวนผลผลิต - ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับ
P ₂	การหาตลาดที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - รายได้มากขึ้น - ลดต้นทุนในการเดินทาง
P ₃	การหาวัตถุประสงค์ที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - ลดต้นทุนการผลิต - คุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ได้
P ₄	การทำบัญชี	<ul style="list-style-type: none"> - รู้ระบบการทำบัญชี - เห็นรายได้ที่ชัดเจน - ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
P ₅	การวิเคราะห์ ประเมิน	- ประสิทธิภาพในการทำงาน - มีอาชีพที่มั่นคง
P ₆	การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้	- ผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ
O ₁	รายได้ (เป็นเงิน)	- มีรายได้เพิ่มขึ้น - ลดหนี้สิน
O ₂	ผลที่เกิด (เป็นสิ่งที่)	- ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ - มีผลผลิตที่มากขึ้น
O ₃	ผลทางชื่อเสียงที่ดี	- มีคนรู้จัก - ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของลูกค้า - สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน
O ₄	ผลด้านความพอใจ	- ภูมิใจในผลิตภัณฑ์ - ภูมิใจในอาชีพ - สร้างความภูมิใจให้กับชุมชน
O ₅	นักศึกษาได้เรียนรู้	- รู้วิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้าน บ้านเก่า - รู้ถึงอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน - รู้วิธีการทำงานของชาวบ้าน - รู้การปรับตัวเข้ากับชาวบ้าน

หน่วยระบบ C ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรไว้ทั้งหมด 6 ตัว และมีตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

	ตัวแปร	ตัวชี้วัด
C ₁	ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	- ที่มาของชื่อหมู่บ้าน - กลุ่มคนที่เข้ามาก่อตั้งหมู่บ้าน - สภาพภูมิศาสตร์เดิม - อาชีพเดิม และอาชีพที่เลิกทำ - ด้านสาธารณูปโภค
C ₂	สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	- ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน - อาณาเขตติดต่อของหมู่บ้าน - แผนที่หมู่บ้าน

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
C ₃ สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - อาชีพหลักและอาชีพเสริม - จำนวนผู้มีที่ดินเป็นของตนเอง - จำนวนพื้นที่ในการประกอบอาชีพ - จำนวนร้านค้า - สาธารณูปโภคที่มี
C ₄ วัฒนธรรม ประเพณี	<ul style="list-style-type: none"> - วัดในหมู่บ้าน - ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้าน - ประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้าน - ความเชื่อ
C ₅ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - ประเภทผู้นำของชุมชน และกลุ่มต่าง ๆ - กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน - ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลที่จะนำมาประเมินผล ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือมาใช้ในการประเมินต่อไปนี้

แบบ บร.1 ถึง บร.12

- แบบ บร.1 คือ แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน บ้านเก่า เก็บข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน บ้านเก่า

- แบบ บร.2 คือ แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เก็บข้อมูลเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อทราบศักยภาพของชุมชน

- แบบ บร.3 คือ แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากชาวบ้าน บ้านเก่า

- แบบ บร.4 คือ แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการบริหารกองทุนในอนาคต

- แบบ บร.5 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการเก็บข้อมูลจากการจัดทำเวทีประชาคม เพื่อระดมความคิดของชาวบ้านในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้เป็นหนึ่งเดียว
- แบบ บร.6 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน เป็นการจัดเวทีประชาคมเพื่อทราบถึงข้อมูลของกลุ่มผู้แต่ละอาชีพ และปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหา
- แบบ บร.7 คือ แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อช่วยในการหาข้อมูลเพิ่มเติมในการวัดความเข้มแข็งของชุมชน
- แบบ บร.8 คือ โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการหาข้อมูลธุรกิจของชุมชนที่โดดเด่น เพื่อจัดหาดำเนินไปเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน
- แบบ บร.9 คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเก็บข้อมูลทั่วไป เพื่อใช้ในการประเมิน
- แบบ บร.10 คือ แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน เป็นการจัดเวทีประชาคมเพื่อเก็บข้อมูลโดยทั่วไปในบทสรุปของระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล
- แบบ บร.11 คือ แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี เป็นการเก็บข้อมูลสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนแต่ละรายเป็นรายบุคคล
- แบบ บร.12 คือ การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน เป็นการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์แผนแม่บทในด้านต่าง ๆ
 - แผนที่ เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบในการทำงาน ซึ่งบอกถึงอาณาเขตที่ตั้งของหมู่บ้าน
 - ข้อมูลมือสอง คือ ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ซึ่งได้มาจากส่วนของราชการ และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

การสัมภาษณ์ หมายถึงการพูดคุยได้ตอบกับชาวบ้านในหัวข้อที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เป็นการสัมภาษณ์เฉพาะกรณีหรือเฉพาะบุคคลในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง ซึ่งการพูดคุยจะเป็นลักษณะการพูดคุยอย่างเป็นกันเองเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่ต้องการอย่างถูกต้อง และชัดเจนที่สุด

การสังเกต หมายถึงการเก็บข้อมูลโดยการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรม การแสดงออกของชาวบ้าน เพื่อแสวงหาข้อมูล และหาความรู้ที่ต้องการ เช่น การแสดงความคิดเห็นของ

ชาวบ้านที่พูดถึงกองทุนหมู่บ้าน การเข้าทำกิจกรรมร่วมกันกับชาวบ้าน การเก็บข้อมูล บร.11 ว่าคุณภาพของข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งการนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้จริงหรือไม่ เป็นต้น

การจัดเวทีประชาคม หมายถึงการจัดการประชุมร่วมกันของหมู่บ้าน โดยแสดงความคิดเห็นของแต่ละคนในหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้มีการกำหนดขึ้น เพื่อนำข้อสรุปที่ได้มา ปฏิบัติร่วมกัน เพื่อที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

การใช้ข้อมูลมือสอง หมายถึงการศึกษาข้อมูลที่มีอยู่แล้ว โดยได้จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ข้อมูล กชช 2 ค., จปฐ., ข้อมูลอนามัยชุมชน, องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ และที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน บ้านเก่า เป็นต้น

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดระบบการทำงานและวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ โดยจะใช้วิธีจำแนกกลุ่มของข้อมูลและจับประเด็นสำคัญของข้อมูลเพื่อที่จะวิเคราะห์วัตถุประสงค์โดยใช้คำถามเป็นเครื่องมือช่วยในการวิจัย และจัดบันทึกลงสมุด จากนั้นจะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการบันทึก รวบรวมข้อมูล จัดระบบ และวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1) ยึดวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นหลัก โดยเน้นที่ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปฏิบัติและการแก้ปัญหา
- 2) วิเคราะห์เชิงระบบทั้ง 3 หน่วยระบบ ได้แก่ หน่วยระบบ A การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ หน่วยระบบ B การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย และหน่วยระบบ C บริบทของชุมชนทั้งหมด โดยให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กัน
- 3) พิจารณาจากตัวแปรและตัวชี้วัดในแต่ละระบบย่อย โดยชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านในอนาคต และพิจารณาแนวโน้มของกองทุนหมู่บ้านในอนาคต
- 4) นำเสนอหลักสูตรการเรียนการสอน ชุมชนวิสาหกิจวิสาหกิจ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

เนื้อหาของบทที่ 4 เป็นการนำเสนอผลการติดตามและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาผลการติดตามการประเมินโครงการ เป็นหัวข้อย่อย 4 หัวข้อ ได้แก่ 1. ผลการประเมินบริบทชุมชน 2. ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม 3. ผลการประเมินผู้ดูแลราย 4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ รายละเอียดของหัวข้อย่อยจะปรากฏดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C)

1.1 บริบทระดับประเทศ

ความยากจนของประเทศ

ภาวะความยากจน พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 13 ในปี 2544 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคนในปี 2542 เหลือ 8.2 ล้านคน ในปี 2544 หรือลดลง 1.7 ล้านคนในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ความยากจนของประเทศไทย มีลักษณะที่สำคัญสรุปได้ คือ คนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท โดยเป็นคนจนในเขตชนบทร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมดจำนวน 8.6 ล้านคน โดยส่วนใหญ่คนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบอาชีพภาคเกษตร รวมทั้งยังพบว่า คนจนได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป สาเหตุความยากจนเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือ

ปัจจัยภายใน ได้แก่ สาเหตุจากตัวบุคคล หรือจากสมาชิกในครอบครัว คือ คนจนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคง หรือมีรายได้น้อย ไม่พอกับรายจ่าย ขาดความรู้ความสามารถในการจัดการผลิตและการลงทุน โดยเฉพาะเรื่องการออมทรัพย์ คนจนส่วนใหญ่มีนิสัยหรือยึดทัศนคติที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง มีภาระต้องรับผิดชอบสูง เนื่องจากมีลูกมาก พิการ หรือเจ็บป่วย

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สาเหตุจากปัจจัยทางโครงสร้างหรือจากสภาพแวดล้อมในชุมชน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในชุมชน และประสบกับปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดทำให้อัตราความเสี่ยงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนมีสูง ชุมชนขาดกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการองค์กรภายในชุมชน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย : 2545)

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME s)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นธุรกิจที่เป็นรากฐานที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ ครอบคลุมกิจการทั้งภาคการผลิต ภาคการค้า และบริการ มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ คือ ช่วยสร้างงานและกระจายรายได้ สร้างมูลค่าในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นแหล่งผลิต และแหล่งรองรับแรงงานขนาดใหญ่ ช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงการรับช่วงผลผลิตต่อจากกิจกรรมขนาดใหญ่และภาคการผลิตอื่น ๆ นับเป็นธุรกิจที่ก่อให้เกิดการพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทั้งในระดับลึก และในระดับกว้างก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนชนบท ส่วนภูมิภาคและของประเทศ

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาโดยตลอด ในด้านการจัดตั้งธุรกิจขึ้นใหม่ การสร้างนักลงทุนใหม่รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจที่ดำเนินการอยู่แล้ว ให้มีความแข็งแกร่ง สามารถต่อสู้ภัยอันตราย แข่งขันได้ สามารถด้านการจัดหาและปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต ตลอดจนการให้การสนับสนุนด้านการเงินให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถเกิดและพัฒนาต่อไปได้ด้วยตนเอง ในปรัชญาของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รัฐบาลถือได้ว่าเป็นการลงทุนด้านทรัพยากรที่มีค่าก่อให้เกิดผลมหาศาสตร์ในอนาคต ทั้งด้านการพัฒนาผู้ประกอบการหรือนักลงทุน รวมทั้งการสร้างธุรกิจขึ้นใหม่และการขยายธุรกิจเดิมของประเทศ จัดเป็นช่องทางหนึ่งที่เป็นกลไกของรัฐทางการเงิน ที่รัฐสามารถจัดสรรเงินงบประมาณให้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐได้

การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อบริการสินเชื่อทุกรูปแบบที่จำเป็น ทั้งที่เป็นทุนของตนเอง และการบริหารจัดการกองทุน บริการเงินร่วมลงทุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีศักยภาพ บริการรับฝากเงิน บริการปรึกษาแนะนำด้านข้อมูลและการฝึกอบรม ร่วมกำหนดและดำเนินการตามนโยบายด้านการเงินเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และพัฒนาบุคลากรสินเชื่อเพื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีขีดความสามารถเท่ากับสากล กระทรวงอุตสาหกรรมเล็งเห็นความสำคัญในการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในลักษณะที่มีนักลงทุนรายใหม่เข้ามา ตลอดจนการขยายการลงทุนในผลิตภัณฑ์ใหม่ สามารถสนองความต้องการของตลาดได้มากขึ้นมีการจัดตลาดนัดการลงทุน เพื่อการส่งเสริมการลงทุนพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ ได้มีโอกาสเข้าถึงเครื่องมือทางการเงินต่าง ๆ และทำให้เกิดการนำผลการวิจัยที่ได้ลงทุนไประดับหนึ่งแล้ว สามารถนำไปลงทุนให้เกิดผลเชิงพาณิชย์ เกิดธุรกิจเป็นรูปธรรมได้ (ส่วนบริการวิชาการหอสมุดรัฐสภา, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2544 : 7 – 16)

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากตัวเลขการส่งออกของไทยที่เริ่มลดลงเรื่อย ๆ หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 ผนวกกับเหตุก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ในทางกลับกันการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศของไทยได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเหตุให้ขาดดุลการค้าลดลงตามลำดับ ในปี 2542 – 2544 ได้ลดลงมาเหลือ 8,549 7,443 และ 3,520 ล้านดอลลาร์ ตามลำดับ กระทรวงพาณิชย์ได้เตรียมที่จะเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อของบประมาณในการดำเนินการ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เพื่อจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบดูแลติดตาม วิเคราะห์ในรายละเอียดสินค้านำเข้าและบริหารจัดการด้านการนำเข้าอย่างเหมาะสมเพื่อลดการขาดดุลทางการค้า

ในเบื้องต้นจะเสนอของงบประมาณ 20 – 30 ล้านบาท เพื่อใช้ในการว่าจ้างบุคลากรในการสำรวจข้อมูลภาคการผลิตของไทยในทุกรายสินค้าว่าสินค้าใดมีคุณภาพเป็นอย่างไร สามารถที่จะใช้ทดแทนการนำเข้าได้หรือไม่ รวมทั้งการจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ ในการจัดทำฐานข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นระบบ ซึ่งขณะนี้กระทรวงพาณิชย์ได้มีการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลไปบ้างแล้วที่สำคัญคือการจัดทำโครงสร้างการนำเข้าของไทย โดยจากข้อมูลระบุว่าในปี 2544 ไทยมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมูลค่า 2.76 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 54.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยสินค้านำเข้าแบ่งเป็น 4 หมวดใหญ่ คือสินค้าทุน ร้อยละ 4 7.2 วัตถุดิบ และสินค้ากึ่งสำเร็จรูป ร้อยละ 31.9 น้ำมันและเชื้อเพลิงร้อยละ 11.6 สินค้าอุปโภคบริโภค รวมถึงสินค้าฟุ่มเฟือย ร้อยละ 8.2 และสินค้าอื่น ๆ ร้อยละ 1.1 โดยสินค้านำเข้าทั้ง 4 หมวดมีจำนวนทั้งสิ้น 7,063 รายการ ในจำนวนนี้เป็นสินค้าที่ไทยผลิตได้และมีการส่งออก 5,509 รายการ โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงกว่าการนำเข้าจำนวน 2,209 รายการคิดเป็นร้อยละ 31.3 ของรายการสินค้านำเข้าทั้งหมด ซึ่งคิดเป็นมูลค่านำเข้าร้อยละ 19.3 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด สำหรับสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกน้อยกว่าการนำเข้ามีจำนวน 3,300 รายการ (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ 8-10 ส.ค. 45)

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนับวันยิ่งความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล มลพิษทางน้ำ อากาศและเสียง ประเด็นปัญหาเกิดจากสาเหตุหลัก 4 ประการ คือ

- 1) การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ทำให้มีความต้องการในเรื่องอาหารและที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น เป็นผลทำให้การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรที่ดิน ทรัพยากรน้ำและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอื่น เช่น อากาศ เสียง ตัวอย่างที่มองเห็นได้อย่าง ชัดเจน คือ การขยายตัวของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำให้เกิดปัญหาการตกค้างของขยะมูลฝอย ซึ่งมีประชากร

ประมาณ 5.5 ล้านคน มีปริมาณขยะมูลฝอยที่ทิ้งจำนวนประมาณ 1,270 กรัมต่อคน คิดเป็นปริมาณวันละ 7,000 ตัน แต่ทาง กทม. สามารถเก็บขยะได้วันละ 6,650 ตัน คิดเป็น 95 %

2) ความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีการใช้วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์สลายตัวยาก และเป็นพิษเพิ่มมากขึ้น เช่น สารเคมี พลาสติก ยากำจัดศัตรูพืช และปุ๋ยเคมี ซึ่งเป็นผลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อการค้ารังชีวิตของมนุษย์ในเวลาต่อไป

3) ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการขยายตัวในการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภค ถนน เป็นจำนวนมาก ซึ่งบางครั้งถนนที่สร้างขึ้นก็ไปปิดกั้นการไหลของน้ำที่จะไปสู่ทะเล แม่น้ำ ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมขังบางแห่ง

4) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่ระมัดระวัง ทำให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ลดลงจากประมาณ ร้อยละ 54 ของพื้นที่ประเทศ ในปี 2504 เหลือเพียงร้อยละ 25 ในปัจจุบัน (สามัคคี บุญชะวัฒน์, 2543 : 78)

ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ปัญหาที่ประเทศชาติกำลังเผชิญอยู่ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ต่างแสวงหาแนวทางแก้ไขอย่างรีบเร่ง ปัญหาสำคัญ ๆ ของชาติที่ต้องการแก้ไขอย่างรีบด่วน สรุปได้ดังนี้

1) ภาระหนี้สินกับต่างประเทศ ในปัจจุบันนี้ปัญหานี้มีลักษณะที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ เนื่องจากใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะ ราคาสินค้าจากต่างประเทศเข้ามามาก แต่ส่งสินค้าของเราออกไปขายต่างประเทศได้น้อย ส่วนภาระหนี้สินของประเทศนั้น ก็เนื่องมาจากการกู้เงินจากต่างประเทศ โดยยังมีได้ก่อให้เกิดผลคุ้มค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเท่าที่ควร เพราะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ทั้งมีภาระผูกพันมากมาย ทำให้การชำระหนี้เพิ่มพูนขึ้นโดยลำดับ

2) การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ได้ถูกทำลายไปเป็นอันมากแล้ว ซึ่งก่อให้เกิดการสูญเสียความสมดุลของธรรมชาติ และก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในเรื่องที่ดินทำกินและจัดสรรน้ำ ในการแก้ปัญหาควรเน้นการป้องกันและพัฒนา เพื่อไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายโดยไม่จำเป็น โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า

3) สุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร และบริการสุขภาพอนามัยที่ยังไปไม่ครอบคลุมทั่วถึง การแก้ปัญหา ควรสนับสนุน

การวิจัยโรค และสภาวะที่เป็นปัญหาด้านสาธารณสุขของประเทศโดยเน้นการให้การศึกษา และวิจัย นิเวศวิทยาของโรคระบาดวิทยา และการวิจัยระบบการให้บริการสาธารณสุข

4) ความไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการยอมรับวัฒนธรรมด้านวัตถุจากต่างประเทศมาโดยตลอดเป็นเวลานาน ทำให้ต้องพึ่งพาอาศัยต่างประเทศอยู่ตลอด ไม่อาจเป็นตัวของตัวเองได้ การแก้ไขปัญหานี้ ควรเน้นที่ส่งเสริมและการพัฒนาการประดิษฐ์คิดค้นในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสร้างสังคมไทยให้พึ่งตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

5) ระบบราชการไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ การบริหารของหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการจัดการ ตลอดทั้งการประเมินผลในการปฏิบัติงานด้วย วิธีแก้ปัญหานี้ ควรต้องปรับปรุงข้าราชการและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ทำงานอย่างจริงจัง (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2541 : 2-3)

บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของ ท้องถิ่นชนบท

การที่สังคมเต็มไปด้วยชุมชนอ่อนแอ และล่มสลายทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท อันเป็นผลจากแนวทางการพัฒนาอย่างขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเมืองและการพัฒนาชนบท ยิ่งกว่านั้นการที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนให้เพาะปลูกพืชเพียงชนิดเดียวอย่างขาดความรอบคอบเป็นเหตุให้เงินทุนของเกษตรกรหมดไปกับค่าปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ทั้งยังตกอยู่ภายใต้การกดราคาพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรจำนวนไม่น้อยจึงมีหนี้สินที่ไม่สามารถผ่อนชำระได้ ซึ่งเป็นตัวเร่งให้ชุมชนในชนบทล่มสลายเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในยุคฟองสบู่ที่ผ่านมาราคาที่ดินได้รับการปั่นให้สูงอย่างขาดความยั่งยืน เกษตรกรได้ขายที่ดินทำกินให้แก่นายทุน ไปสร้างสนามกอล์ฟ รีสอร์ท ฯลฯ นับเป็นบาดแผลสำคัญของการล่มสลายของชุมชนชนบทในช่วงที่ผ่านมา ความอ่อนแอของชุมชนทั้งในเมือง และในชนบท ยังส่งผลกระทบต่อทำให้คุณภาพชีวิต ของคนในชุมชนตกต่ำกว่าที่พึงจะเป็นอีกด้วยซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความอ่อนแอที่เกิดขึ้นกับชุมชน มีต้นตอสำคัญมาจากการขาดความสมดุล และความรอบคอบของปรัชญา การพัฒนาประเทศของภาครัฐ มูลเหตุประการสำคัญที่ทำให้ชุมชนในเมือง และในชนบทล่มสลาย เกิดจากสาเหตุดังนี้คือ

การพัฒนาที่มุ่งเพียงเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลาง

การมุ่งเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างขาดความสมดุล ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนผ่านสู่สังคมอุตสาหกรรมอย่างขาดการพิจารณาผลกระทบอย่างเพียงพอ ส่งผลให้คนชนบทโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวอพยพเข้าสู่ตัวเมืองในอัตราที่สูงเพื่อหางานทำ ชุมชนชนบทจึงถูกทิ้งให้เหลือเฉพาะเด็กและคนชราเป็นสัดส่วนที่สูง

การพัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประชาชนในชุมชนเมืองซึ่งประกอบด้วยชุมชนแออัด ชุมชนชานเมือง เคหะชุมชน และชุมชนหมู่บ้านจัดสรร รวมแล้วประมาณ 1,246 ชุมชน ประสบปัญหาหลักอันได้แก่ การขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ระบบสาธารณูปโภคและบริการขั้นพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรม ความยากจน ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม แต่ภาระความรับผิดชอบกลับตกอยู่กับการจัดการของภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่ชุมชนไม่ได้มีส่วนในการแก้ไขปัญหาร่วมกับภาครัฐแต่อย่างใด ส่งผลให้ปัญหาของชุมชนไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุดอย่างที่สุด เป็นเหตุให้ความเป็นชุมชนจึงค่อย ๆ สูญสลายไป การพัฒนาที่ทำให้สถาบันทางสังคมและเทคโนโลยีเข้ามาทดแทนชุมชนในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกชุมชน

ปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ในลักษณะที่ทำให้ชุมชน ต้องมุ่งพึ่งพากลไกของสถาบัน ต่าง ๆ ในสังคมเป็นหลัก อันได้แก่สถาบันทางเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สื่อมวลชน เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ในเชิงลึกกระหว่างคนภายในชุมชนสูญหายไป หรือผ่านทางความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในทุกรูปแบบ บิคามารดา ไม่ต้องมีความสัมพันธ์ในเชิงลึกกับลูกของตนมากนัก เพราะฝากลูกไว้กับสถาบันการศึกษา ไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงเพื่อนบ้านในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะมีสถาบันตำรวจและกฎหมายเป็นผู้รับผิดชอบ

ภาวะล่มสลายของชุมชน อันเป็นผลพวงจากการพัฒนาประเทศอย่างขาดสมดุล กลายเป็นประเด็นที่ได้รับการตระหนักว่าเป็นปัญหาระดับชาติ อันเป็นส่วนหนึ่งที่นำไปสู่การปรับทัศนคติใหม่ของรัฐในการพัฒนาประเทศ โดยได้เปลี่ยนทิศทางอย่างเป็นทางการ จากการให้เศรษฐกิจเป็นตัวตั้งสู่การให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา กระบวนทัศน์ดังกล่าวมีแนวความคิดสำคัญประการหนึ่งว่า มนุษย์จะมีชีวิตสมบูรณ์ขึ้น ได้ก็ต่อเมื่ออยู่ร่วมในชุมชนที่เข้มแข็งด้วย สังคมที่คนจะได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น จะต้องเปลี่ยนจากการรอรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น จากภาครัฐมาเป็นสังคมที่ “ชุมชนแก้ปัญหาชุมชน” ด้วยตนเอง ส่วนภาครัฐเล่นบทบาทเป็นเพียงผู้สนับสนุนศักยภาพของชุมชนเท่านั้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2544 : 2 – 9)

ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เปิดตัวเองเพื่อติดต่อกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีการติดต่อกับประเทศอื่นอย่างกว้างขวาง มีการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมกันมากขึ้น สินค้าประเภทต่าง ๆ คนไทยถูกโน้มน้าวจิตใจจนถึงขั้นถึงการใช้ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์คิดค้นโดยคนไทย ไม่นิยมซื้อสินค้าของประเทศของตนเอง ผู้ที่รับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทย จึงได้พยายามให้มี

การฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรมไทยให้เจริญก้าวหน้าเป็นรากฐานสังคมไทยต่อไป การจะทำให้ค่านิยมดังกล่าวมีผลทางปฏิบัติได้ ก็ต้องได้รับความร่วมมืออย่างคอบเนื่องจากหลายฝ่าย

ค่านิยมของสังคมไทยที่ยังนิยมสินค้าที่ผลิตในต่างประเทศ จึงได้มีการรณรงค์ให้ชาวไทยนิยมใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ดังคำกล่าว “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยมั่นคง” ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทยเรา อัน ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

อาหาร ประเทศไทยเรามีผลไม้ตลอดปีและมีมากด้วย ซึ่งมีรสชาติสู้ผลไม้ไทยเราไม่ได้ รสชาติก็แพง มีไข่ม้วนด้วยคุณภาพ แต่แพงเพราะเป็นของต่างชาติ เราต้องสั่งซื้อมาจากต่างประเทศเท่านั้นเอง สรุปแล้วประเทศไทยผลิตอาหารกินเองได้อย่างเหลือเฟือทีเดียว เราชาวไทยหาอาหารกินได้ตลอด

เครื่องนุ่งห่ม ประเทศไทยมีสิ่งทอ ผ้านิตต่าง ๆ และเครื่องนุ่งห่มหลายอย่างเป็นสินค้าออกที่สำคัญ ขณะนี้เราต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศ ไปซื้อเครื่องนุ่งห่มจากต่างประเทศมาใช้แทนการใช้ของไทยเรา

ที่อยู่อาศัย สำหรับอุปกรณ์ก่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เราก็ทำได้เองทั้งสิ้น เรือนโบราณของเราสวย ๆ ในสมัยโบราณเราไม่เคยสั่งซื้ออุปกรณ์สร้างที่อยู่อาศัยจากต่างประเทศเลย เราทำได้เองทั้งสิ้น แต่เดี๋ยวนี้เรากลับนิยมสร้างอาคารบ้านเรือนทรงต่างประเทศ และสั่งซื้ออุปกรณ์จากต่างประเทศมาใช้ เพราะอุปกรณ์เหล่านี้ไทยเราก็ทำได้เอง จะมีบ้างน้อยชิ้นที่เรายังทำไม่ได้

ยารักษาโรค ไทยเราสามารถผลิตใช้มาแล้วตั้งแต่ศึกคำรบตรี เรามียาแผนโบราณ มีแพทย์แผนโบราณและมีหมอเท้าเปล่าควบคุมกันมากับกำเนิดของชาติไทย ยาแผนโบราณของเรามีเป็นร้อย ๆ ขนานจริง ๆ จนทุกวันนี้ แต่ทว่าเรายังนิยมสั่งยาจากต่างประเทศมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย จนกระทั่งทุกวันนี้เราชาวไทยกินยาเป็นว่าเล่น จะเป็นอันตรายหรือไม่ ไม่เคยห่วงใยกันเลย เพียงไปหาอ่านชื่อยาจากหนังสือโฆษณาหรือจากวิทยุโทรทัศน์ ทำไมไทยจึงใช้ยาฟุ่มเฟือยมากมายหลายชนิดในปีหนึ่ง ๆ ประเทศไทยต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศเป็นค่ายาจำนวนมากทีเดียว

ค่านิยมของเรายังไม่ดีพอในบางสิ่งบางอย่างเราผลิตได้เอง มีคุณภาพดีกว่า แต่เราก็ไม่นิยมใช้อยู่นั่นเองเพราะเราได้สร้างค่านิยมไว้ผิด ๆ เสียแล้วว่าของ ไทยสู้ของต่างชาติไม่ได้ คนที่ใช่ของไทยเป็นคนฐานะไม่ดี ไม่มีเกียรติ คนที่ใช่ของต่างประเทศเป็นคนมีฐานะมั่นคง มีเกียรติ มีคนนิยมชมชอบ มีรสนิยมสูง เราชาวไทยผู้ใฝ่ใจในสินค้าต่างประเทศ ก็พึงพอใจซื้อกันแล้วเป็นที่ฮือฮากันทั่วไปว่าชาวไทยหลายท่านที่ไปเที่ยวต่างประเทศที่ใกล้เคียงบ้านเรา ได้ไปซื้อสิ่งของต่าง ๆ กลับมาฝากคนทางบ้าน เพื่อให้เป็นของมีค่าในฐานะของฝากจากต่างประเทศ แต่พอกลับมาถึงเมืองไทย กลับกลายเป็นว่าผลิตภัณฑ์ที่ซื้อมานั้นเป็นสิ่งของที่ทำในเมืองไทยทั้งสิ้น และราคาก็แพงกว่าใน

ประเทศไทยเสียอีก นี่คือความจริงในปัจจุบันที่เกิดจากค่านิยมที่ผิดพลาด (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2541 : 26)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการประเมินบริบทชุมชน โดยประเมินจากสภาพความเป็นจริงของชุมชนมีรายละเอียด ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเก่า เชื่อกันว่าเมื่อประมาณ 200 กว่า ปี มาแล้วหมู่บ้านบ้านเก่ามีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานมาก คือในสมัยก่อนในบริเวณของหมู่บ้านพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะเป็นป่า สวน ไร่ นา เป็นส่วนมาก และที่สำคัญในบริเวณนี้ยังมีป่าไผ่เป็นบริเวณกว้างชาวบ้านจะใช้ประโยชน์จากป่าไผ่โดยในสมัยนั้นชาวบ้านจะประกอบอาชีพเลี้ยงช้างกันเป็นจำนวนมากก็จะนำช้างมาเลี้ยงในป่าไผ่ ป่าไผ่ถือได้ว่ามีประโยชน์มากเพราะนอกจากใช้เลี้ยงช้างแล้วยังเป็นสถานที่หาอาหารสำหรับชาวบ้านเอาไว้รับประทาน และต้นไผ่ยังใช้ปลูกบ้าน ทำอุปกรณ์ของใช้ได้มากมาย บริเวณรอบๆของพื้นที่เป็นหนองน้ำ ถนนจะเป็นดินลูกรังและในหมู่บ้านจะปลูกบ้านไม้ในลักษณะของเรือนปั้นหยา และที่สังเกตเห็นจะมีอยู่ 2 หลัง ที่ตัวไม้จะเก่ามากจะเป็นดินแดงทั้งหลังทำให้คนที่ผ่านไปมาเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “ บ้านเก่า ”

สภาพปัจจุบัน เนื่องจากความต้องการหาความเจริญของชาวบ้านมีมากขึ้น จึงมีการโยกย้ายถิ่นฐานทั้งเข้าและออกทำให้หมู่บ้านที่เคยมีขนาดเล็กมีการขยายตัวออกเพื่อรองรับความเจริญในอนาคต จึงทำให้ป่าไม้ที่เคยมีอยู่เป็นจำนวนมากต้องถูกทำลายเอามาใช้ประโยชน์เข้าเอามาปลูกบ้านเอามาทำเครื่องใช้ไม้สอย ทรัพย์สินยกกรรมธรรมชาติถูกทำลาย ป่าไผ่และช้างที่เคยมีจำนวนมากก็ลดน้อยลงมาก ในปัจจุบันเมื่อมีความเจริญเข้ามาหมู่บ้านก็จะมีถนนลาดยาง น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ เครื่องใช้ไม้สอยที่ทันสมัย ค่านิยมก็เปลี่ยนไปเช่น การอยู่อย่างสังคมขยายที่มีพ่อ-แม่ พี่ น้อง พร้อมหน้าพร้อมตา ก็เปลี่ยนเป็นการอยู่แบบสังคมเดี่ยวแทน

ทำเลที่ตั้งบ้านเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ระหว่างถนนมิตรภาพ - หนองคาย กับถนนสุรนารายณ์ ทางด้านถนนสุรนารายณ์เป็นบ้านเกาะหมู่ที่ 1 (บ้านเกาะ) ทางด้านถนนมิตรภาพ - หนองคายเป็นบ้านเกาะหมู่ที่ 3 (บ้านจนาย) และหมู่ที่ 4 (บ้านโกลไผ่น้อย)

อาณาเขตติดต่อ	ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านเกาะหมู่ที่ 5(บึงพญาปราบ)
	ทิศใต้	ติดกับ	พื้นที่ของตำบลในเมือง
	ทิศตะวันออก	ติดกับ	ถนนมิตรภาพ - หนองคาย
	ทิศตะวันตก	ติดกับ	พื้นที่ของตำบลในเมือง

ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน เนื่องจากหมู่บ้านเก่ามีพื้นที่ติดกับพื้นที่ในเมืองมากสภาพความเป็นและระบบเศรษฐกิจของหมู่บ้านจึงมีความคล้ายกับสังคมในเมืองมาก แต่เดิมในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางการเกษตรแต่ในปัจจุบันนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัท ฯลฯ อาชีพต่างๆในปัจจุบันนี้ต้องมีการแข่งขันกันมากทำให้เวลาที่จะครอบครัวมีน้อยลงจนบางครั้งอาจทำให้เกิดปัญหาสังคมจากที่เคยเป็นครอบครัวขยายก็กลายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวแทน

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชาวบ้านเก่าจะอยู่กันอย่างค้ำจุนพึ่งพาตนเองการที่จะคอยช่วยเหลือกันมีน้อยลงแต่ถึงอย่างไร ชาวบ้านก็ยังคงยึดหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราช ดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ส่วนผู้นำของหมู่บ้านได้มาจากการเลือกตั้งคนในหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านจะเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และผู้ที่มีความเสียสละ ส่วนโรงเรียนในหมู่บ้านจะไม่มี แต่โรงเรียนจะมีอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงสามารถไปเรียนที่โรงเรียนของหมู่บ้านใกล้เคียงได้ สำหรับผู้ใหญ่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือก็สามารถเข้าไปเรียนโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ในเมืองได้

ส่วนด้านวัฒนธรรมและประเพณี ในหมู่บ้านจะมีวัดสระบัวเคลื่อน (วัดบ้านเก่า) ไว้เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน และไว้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา สงกรานต์ ลอยกระทง วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา มาฆบูชา ฯลฯ หรือแม้กระทั่งงานบุญต่างๆที่วัดได้จัดขึ้นชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ตารางที่ 1 โครงสร้างประชากรหมู่บ้าน บ้านเก่า พ.ศ. 2545

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	1,212	48.5
- หญิง	1,285	51.4
2. อายุ		
1 วัน – 3 ปีเต็ม	130	5.2
3ปี1 วัน – 6ปีเต็ม	224	8.9
6ปี1 วัน – 12ปีเต็ม	246	9.8
12ปี1 วัน – 15ปีเต็ม	222	8.8
15ปี1 วัน – 18ปีเต็ม	225	9.0
18ปี1 วัน – 50ปีเต็ม	971	38.8

ตารางที่ 1 โครงสร้างประชากรหมู่บ้าน บ้านเก่า พ.ศ. 2545 (ต่อ)

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
50ปี1วัน – 60ปีเต็ม	242	9.6
60ปี1วัน ขึ้นไป	23	0.9
3. จบการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	286	11.4
ระดับมัธยมศึกษา	167	6.6
นักศึกษาผู้ใหญ่	78	3.1
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	28	1.1

ที่มา : แบบ บร.1 ตำบลบ้านเกาะ กุมภาพันธ์ 2545

กชช 2 ค. ตำบลบ้านเกาะ พ.ศ. 2544

เสาวนีย์ แม้นประเสริฐ (2545)

2. ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า โดยภาพรวมผู้วิจัยจะพิจารณาเชิงระบบ โดยแบ่งเป็นผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินกระบวนการ และผลการประเมินผลผลิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า พบว่า

- นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเข้าใจตรงกัน คือ โครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1,000,000 บาท เป็นโครงการที่ช่วยเหลือชาวบ้านให้ได้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย สร้างอาชีพให้แก่ผู้ที่มีเงินทุนน้อย แก้ปัญหาการกู้ยืมเงินที่ต้องจ่ายดอกเบี้ยสูงเกินไป ช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของ หมู่บ้านให้ดีขึ้น นอกจากนั้นชาวบ้านยังเข้าใจถึงการกู้เงินจากกองทุน และการชำระเงินคืนกองทุน เพื่อใช้เป็นเงินหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในกองทุนรายต่อไปด้วย

- เงิน 1,000,000 บาท ที่ได้รับการจัดสรร โอนเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2544 ทำให้เกิดการเริ่มต้นการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นให้เกิดการกระจายรายได้ โดยที่สมาชิกผู้กู้ได้นำเงินที่ได้จากการกู้เงิน ไปสร้างงานให้เกิดรายได้

เพิ่มขึ้น พัฒนาอาชีพเดิมให้มีความมั่นคงและยั่งยืน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และกองทุนหมู่บ้านไม่ใช่เพียงแต่เป็นเงินกองทุนเท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการประกอบอาชีพของชาวบ้านให้มีความมั่นคง รวมถึงช่วยในการพัฒนาประเทศให้ผ่านพ้นวิกฤตในขณะนี้ได้

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ได้มาจากการประชาคมเลือกตั้งของชาวบ้าน โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกด้วยวิธีที่โปร่งใสที่สุดเพราะคณะกรรมการทุกท่านจะต้องมีบุคคลคู่ประกัน คณะกรรมการมีหน้าที่ในการจัดการบริหารกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่าได้จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถและความเหมาะสมของแต่ละบุคคล จึงไม่ค่อยมีปัญหาในการดำเนินงานเท่าใดนัก แต่ก็มีอยู่บ้างในเรื่องการทำบัญชีได้แก้ปัญหาโดยการส่งคณะกรรมการที่รับผิดชอบมาศึกษาเรื่องการทำบัญชีเพิ่มเติม การชำระเงินกู้ของผู้กู้จะชำระเป็นรายเดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ระยะเวลาของสัญญาเงินกู้ 1 ปี เมื่อครบกำหนดดังกล่าวแล้วผู้กู้จะต้องชำระเงินกู้ให้ครบตามจำนวนที่กู้

- สมาชิกของกองทุน คือ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของกองทุนตามที่กำหนดในระเบียบข้อบังคับและได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ในปัจจุบันได้มีสมาชิกทั้งสิ้น 218 ราย ได้ปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกผู้กู้จำนวน 97 ราย เงินที่ผู้กู้ชำระคืน จากกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ยังไม่สามารถบอกได้แน่นอนว่า จะได้รับเงินคืนครบ 100 เปอร์เซ็นต์หรือไม่ เนื่องจากตอนนี้ยังไม่ครบกำหนดสัญญาที่จะต้องชำระเงิน แต่จากคำยืนยันของคณะกรรมการ และจากที่สัมภาษณ์ใน บร.11 นั้นเห็นว่ามีแนวโน้มที่จะได้รับเงินชำระคืนถึง 95% ของจำนวนผู้กู้ทั้งหมด

- นักศึกษาของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ได้เข้าไปลงปฏิบัติงานในพื้นที่จริง โดยตรวจสอบได้จากบัญชีลงเวลาที่ทางสถานศึกษาได้ให้ไว้กับประธานกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการลงเวลาทุกครั้งที่ปฏิบัติลงพื้นที่ในหมู่บ้าน

ผลการประเมินกระบวนการของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า พบว่า

- ผลการประเมินกระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า โดยภาพรวมเป็นการคัดเลือกที่โปร่งใส และชัดเจน เนื่องจากผู้สมัครทุกคนกรอกใบสมัคร โดยมีผู้รับรอง และคุณสมบัติของผู้กู้คณะกรรมการจะร่วมกันพิจารณาตามความสมควร อย่างยุติธรรม

- ผลการประเมินกระบวนการแนะนำวิธีทำธุรกิจของกองทุน พบว่า จะมีเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการรวมถึงผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ ได้เข้ามาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำการประกอบอาชีพ

- ผลการประเมินกระบวนการรับชำระหนี้ของกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่ามีการชำระหนี้แล้วเป็นรายเดือนโดยที่คณะกรรมการจะบริหารเงินกองทุนที่มีผู้มาชำระแล้วให้กับผู้รายต่อไปได้กู้ยืม เรียกว่า ระบบกองทุนหมุนเวียน
- ผลการประเมินกระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีในช่วงแรกๆยังไม่ค่อยเข้าใจในขั้นตอนการทำเท่าไรนักแต่พอได้ไปศึกษาเรื่องการทำบัญชีมาแล้วก็สามารถทำได้อย่างถูกต้อง
- ผลการประเมินกระบวนการช่วยหาค่าขาดของกองทุน พบว่า ยังไม่มีการหาค่าขาดเพิ่มเนื่องจากผู้กู้จะนำสินค้าไปขายเองที่ตลาดและผู้กู้บางรายก็ประกอบอาชีพอยู่ที่บ้านจึงไม่จำเป็นต้องออกป้หาตลาด

ผลการประเมินผลผลิตของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า พบว่า

- ผลโดยตรง พบว่า ณ ปัจจุบันมีผู้กู้จำนวน 97 ราย ยอดเงินกู้รวมดอกเบี้ย 1,265,000บาท
- ผลกระทบโดยตรง พบว่า จากยอดเงินที่กู้ 1,265,000บาท ผู้กู้ได้รับอนุมัติ 97 ราย ผู้กู้นำไปประกอบอาชีพการเกษตร 36 ราย ค้าขาย 48 ราย บริการ 9 ราย และอุตสาหกรรมในครอบครัว 4 ราย ทำให้มีการพัฒนาอาชีพเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ผลที่ได้เป็นดอกเบี้ยทำให้ได้เงินทุนสะสมจำนวนมาก
- ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า กองทุนหมู่บ้านช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สามัคคี ช่วยกระจายรายได้ให้กับคนทุกระดับในหมู่บ้าน ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นถือเป็นการยกระดับเศรษฐกิจของประเทศด้วย

3. ผลการประเมินการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

การประเมินการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละรายจะพิจารณาจาก ปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินกระบวนการ และผลผลิตของผู้กู้ สมาชิกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า มีจำนวน 97ราย จากสมาชิกทั้งหมด 218ราย โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มอาชีพ ซึ่งได้แก่ กลุ่มอาชีพทำการเกษตร กลุ่มอาชีพค้าขาย กลุ่มอาชีพการบริการ และอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว

ผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า จะพิจารณาตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ พื้นฐานจำนวนเงินกู้ จำนวนผู้กู้เงิน รายได้เฉลี่ยต่อคน และ ประสิทธิภาพโดยรวม ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละอาชีพ โดยคิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละอาชีพ กองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า พ.ศ. 2544 - 2545

ลำดับ	กลุ่มอาชีพ	จำนวนผู้กู้	อัตราเฉลี่ยร้อยละ	จำนวนเงินกู้ (เฉลี่ย/กลุ่ม)	รายได้ / ปี (เฉลี่ย/กลุ่ม)	ประสบการณ์
1	เกษตรกร	36	37	10,000	65,000	มีมานานแล้ว เนื่องจากเป็นอาชีพที่สืบทอดมา
2	ค้าขาย	48	49	13,000	80,000	5 ปี
3	การบริการ	9	10	15,500	95,000	3 ปี
4	อุตสาหกรรมการผลิตในครัวเรือน	4	4	17,500	120,000	มีมานานแล้ว จากรุ่นบรรพบุรุษ

ที่มา : แบบ บร.11 ตำบลบ้านเกาะ พ.ศ.2544

แบบ บร.9 ตำบลบ้านเกาะ พ.ศ. 2544

หมายเหตุ 1. N/A = ไม่มีข้อมูล

โดยภาพรวมแล้ว บริบทของผู้กู้แต่ละอาชีพแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ/กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และความพร้อมในด้านการศึกษาขณะนี้เงินกู้ของผู้กู้แต่ละคนพอสมควร กล่าวคือ

จำนวนผู้กู้ จากตาราง อาชีพค้าขายจะมีจำนวนผู้กู้มากที่สุด เนื่องจากมีผู้นิยมประกอบอาชีพนี้มาก เพราะเป็นอาชีพอิสระ และถือเป็นธุรกิจส่วนตัว

จำนวนเงินกู้ ส่วนใหญ่ อาชีพอุตสาหกรรมการผลิตในครัวเรือนจะมีจำนวนเงินกู้มากที่สุด เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ต้องใช้วัตถุดิบการผลิต และการจ้างงาน ในการลงทุน เงินกู้ที่ได้ให้กู้จะพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละอาชีพ และความสามารถในการชำระหนี้

รายได้ จากตาราง อาชีพอุตสาหกรรมการผลิตในครัวเรือนจะมีรายได้มากกว่าอาชีพอื่น ๆ ชัดเจนถึงกำลังในการส่งชำระหนี้ที่มีจำนวนมากที่สุด และอาชีพอื่น ๆ ที่มีรายได้รองลงมา จากการพิจารณาแล้วสามารถมีกำลังในการชำระหนี้ได้เช่นกัน

ประสบการณ์ จากตาราง อาชีพส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ทำงานค่อนข้างมาก ระบบการทำงานอย่างมีคุณภาพ ผลผลิตที่ได้มาจึงมีคุณภาพเช่นกัน

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลราย

การประเมินปัจจัยนำเข้าในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลรายของกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังหิน จะพิจารณาจากตัวชี้วัดที่สำคัญ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ เงินกู้ที่ได้ เงินอื่น ๆ สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน และกำลังในการทำงาน ในกรณีของสมาชิกผู้ดูแลรายกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ตัวชี้วัดดังกล่าวจะนำเสนอในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลราย กองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า

พ.ศ. 2544 - 2545

กลุ่มอาชีพ	เงิน อื่น ๆ (เฉลี่ย / กลุ่มอาชีพ)	สถานที่ วัตถุดิบ	เทคนิค วิธีการทำงาน	กำลังในการใช้งาน (โดยเฉลี่ย)
การเกษตร (ปลูกผัก)	10,000	เป็นที่ของตัวเอง วัตถุดิบใช้ในราคาถูกและมีคุณภาพ	ทำมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาอาชีพ	ใช้คนทำงานในครอบครัวเพื่อลดต้นทุนในการผลิต
ค้าขาย	10,000	ส่วนใหญ่จะออกไปขายนอกหมู่บ้าน (ตลาด) เข้าในราคาถูก	เป็นอาชีพที่เรียนรู้ง่าย แต่อาศัยการบริการเพิ่มให้แก้ลูกค้า	ใช้คนทำงานในครอบครัว
บริการ	10,000	สถานที่ของตัวเอง	ให้บริการที่ตีราคาไม่แพง	1-2 คนในการทำงาน
อุตสาหกรรมการผลิตในครัวเรือน	20,000	สถานที่ตัวเอง (มีบริเวณกว้าง)	มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	จ้างแรงงานในหมู่บ้าน 4-5 คน เจ้าของเป็นผู้ควบคุมดูแล

ที่มา : แบบ บร.11 ตำบลบ้านเกาะ พ.ศ.2544

แบบ บร.9 ตำบลบ้านเกาะ พ.ศ. 2544

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลรายซึ่งเฉลี่ยเป็นกลุ่มอาชีพ จะแสดงให้เห็นทราบถึง

เงินอื่น ๆ โดยเฉลี่ยต่อกลุ่มอาชีพ จะเป็นเงินที่ได้จาก ธนาคารที่ปล่อยเงินกู้เพื่อผู้ประกอบการ ได้แก่ ธ.ก.ส. ธนาคารออมสิน และธนาคารกรุงไทย เป็นส่วนใหญ่ และเงินนอกระบบเป็นส่วนน้อย

สถานที่+วัตถุดิบ ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของ และวัตถุดิบที่ใช้เป็นวัตถุดิบที่หาง่าย และราคาประหยัด

เทคนิค วิธีการ เป็นการทำงานที่มีมาแต่คนรุ่นบรรพบุรุษ เพราะเป็นงานที่สืบทอดต่อกันมา ส่วนเทคนิคใหม่ ๆ นั้นอาจเกิดจากความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลบ้างเป็นบางส่วน และเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้รู้ในการประกอบธุรกิจเอง

กำลังใช้งาน จะใช้กำลังคนไม่มากนัก เพราะเป็นพื้นที่ที่ไม่กว้าง และเป็นธุรกิจที่ไม่ใหญ่จึงไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานคน ยกเว้นอุตสาหกรรมการผลิตในครัวเรือน แต่ก็ไม่ได้ใช้กำลังคนมากนัก

ผลการประเมินกระบวนการในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย

ในแง่ของกระบวนการในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย ผู้วิจัยจะพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพ โดยที่จะให้ความสนใจกับตัวแปรและตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ การทำกิจกรรมที่ถูกต้อง การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี การวิเคราะห์ประเมิน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากผลการประเมินพบว่า

กลุ่มอาชีพเกษตรกร ได้ทำกิจกรรมที่ถูกต้องตามที่ได้ปฏิบัติสืบกันมา และจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของกลุ่มนี้ เช่น ได้มีการอบรมการทำปุ๋ยหมักธรรมชาติที่ช่วยในการประหยัดค่าใช้จ่าย เป็นต้น การหาตลาดผู้ผลิตจะนำผลผลิตที่ได้ไปขายที่ตลาดเองเพื่อลดปัญหาพ่อค้าคนกลาง การหาวัตถุดิบเป็นเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพราคาไม่แพงมากนัก ส่วนการทำบัญชีจะเป็นการทำบัญชีอย่างง่ายเพื่อสะดวกต่อการเข้าใจ โดยเน้นที่ผลลัพธ์ที่ต้อง ต้อง แนวโน้มของกลุ่มอาชีพเกษตรกรจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการพัฒนาอาชีพมีความยั่งยืนต่อการดำเนินกิจการของผู้ดูแลรายเกษตรกร โดยเห็นได้จากการตั้งใจและความสนใจในการดำเนินกิจการพร้อมทั้งยอมรับฟังการอบรมอาชีพเพิ่มเติม และช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

กลุ่มค้าขาย มีจำนวนมากเนื่องจากหมู่บ้านมีขนาดใหญ่ ในหมู่บ้านจะมีร้านค้ากระจายอยู่ทั่วบริเวณของหมู่บ้าน การหาตลาดลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นคนในหมู่บ้าน วัตถุดิบจะพยายามหาซื้อในราคาที่ถูกลงและมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของชาวบ้าน การทำบัญชีจะไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนเท่าไรเพราะใช้ระบบการทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่อวันเท่านั้น เนื่องจากในหมู่บ้านมีขนาดใหญ่และมีจำนวนร้านค้าจำนวนมากจึงมีการแข่งขันทางการค้า ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นในเรื่องของลูกค้าที่ไม่ชำระหนี้ทำให้เป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเงินในการลงทุน

กลุ่มอาชีพการบริการ จำนวนผู้ดูแลรายประกอบอาชีพการบริการมีจำนวนค่อนข้างมาก เพราะหมู่บ้านมีพื้นที่กว้าง และงานบริการก็มีหลายประเภทเพื่อรองรับกับความต้องการของลูกค้า การบริการที่ดีจะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและใช้บริการเป็นประจำ

กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมการผลิตในครัวเรือน ในหมู่บ้านมีจำนวนผู้ที่ประกอบอาชีพน้อย ลักษณะของธุรกิจจะทำการผลิตในครัวเรือนมีการจ้างงานจำนวนน้อย (4-5 คน) การหาตลาดเป็นตลาดนอกหมู่บ้าน ทำเป็นจำนวนมากแล้วนำส่งขายเองตามสถานที่ใหญ่ ๆ เพื่อลดปัญหาพ่อค้าคนกลาง ปัญหาจะเกิดในเรื่องของวัตถุดิบที่มีราคาขึ้นลงไม่เท่ากัน

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้จากการดำเนินงานของธุรกิจ โดยส่วนใหญ่ผู้ดูแลแต่ละรายจะมีประสบการณ์การทำงานอยู่แล้วจึงไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องการดำเนินงาน การทำบัญชีจะไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย เน้นที่ผลลัพธ์ในการดำเนินงาน วัตถุดิบจะมีราคาที่ไม่แพงเน้นที่คุณภาพและความต้องการของลูกค้า ส่วนการแก้ปัญหาจะร่วมมือกันเป็นอย่างดี

ผลการประเมินผลผลิตในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย

ผู้วิจัยจะประเมินผลผลิตในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลรายแยกตามกลุ่มอาชีพ โดยแต่ละกลุ่มอาชีพจะได้รับการพิจารณาผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง และผลกระทบโดยอ้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลโดยตรง พบว่า ผู้กู้เงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ และได้ผลเป็นอย่างดี
ผลกระทบโดยตรง พบว่า ทำให้มีรายได้เพิ่มจากผลผลิตที่มากขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง
ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ดีทำให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลภายนอก ชุมชนมีชื่อเสียง เกิดความรักใคร่ สามัคคีในชุมชน และจากการลงพื้นที่ของนักศึกษาทำให้ได้ประสบการณ์มีความรู้ด้านชุมชนมากขึ้น และยังได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการจัดการชุมชนด้วย

กล่าวโดยสรุป ผลการประเมินผลผลิตในการดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย ได้ทำให้เกิดรายได้ ผลผลิตมีคุณภาพทำให้เกิดชื่อเสียงแก่ชุมชน มีศักยภาพ และเป็นชุมชนที่ เข้มแข็ง

4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในครั้งนี้ได้นั้น ผลสรุปต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้นในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) จากการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้าน โดยมีบัณฑิตเป็นผู้รายงานถึงผลการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแต่ละคนมีความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคลอยู่แล้วแต่ก็ยังมีที่จะพัฒนาความรู้เพื่อนำมาบริหารกองทุนของหมู่บ้านให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งทำให้ชุมชนเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และยังสามารถเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงาน สามารถแก้ปัญหาเฉพาะที่เกิดขึ้นได้ ก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ

2) การบรรลุเป้าหมายในการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

- การบริหารและการจัดการกองทุนมีประสิทธิภาพ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การที่ชุมชนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองหมายความว่า ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้เช่นกัน

- มีการกระจายเงินกู้ให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง

3) จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของกองทุนหมู่บ้าน รัฐบาลได้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านซึ่งสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยการปรึกษา พูดยุข แล้วนำความคิดเห็นของแต่ละคนมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา และศึกษาหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เนื้อหาของบทที่ 5 เป็นการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาผลการสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะไว้เป็นหัวข้อดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการประเมินโครงการ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่าสามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อให้รัฐบาลทราบถึงข้อมูลในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าเป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.1 รัฐบาลได้ทราบข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน โดยมีบัณฑิตเป็นผู้รายงาน

1.2 ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนให้คงอยู่ได้ตลอดไป

1.3 ชุมชนมีการเรียนรู้และคิดริเริ่มจากการพัฒนาอาชีพ และสามารถแก้ปัญหาในเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของตนเองในด้านต่าง ๆ

1.4 รัฐบาลทราบถึงจุดอ่อน - จุดแข็งของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

2. ทราบถึงการดำเนินงานของกองทุนซึ่งมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านรับผิดชอบ

2.1 การกู้เงินของสมาชิกจะต้องกู้ได้ทุกครั้งรอบครัวตามความเหมาะสม

2.2 คณะกรรมการจะต้องบริหารจัดการกองทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3 สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามารถพึ่งพาตนเองได้

2.4 การพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการจะต้องมีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง

3. เพื่อทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนจากปัญหาในชีวิตจริง และเป็นการเรียนรู้เพื่อพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ

4. ตัวชี้วัดต่าง ๆ ของชุมชน สามารถบอได้ว่าชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนา

วิธีการดำเนินการ

1. ต้องศึกษาปรัชญา วัตถุประสงค์ กฎระเบียบในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเก่าเพื่อทำความเข้าใจในการทำงาน

2. ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนกระบวนการ สภาพการดำเนินการ และเหตุการณ์ปัจจุบันของหมู่บ้านเก่า
3. ใช้ระบบการวิเคราะห์ข้อมูล (CIPP Model) ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนตัวแปรต่างๆที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแบบรายงานเพิ่มเติม
5. เมื่อได้ข้อมูลที่จะนำไปศึกษาแล้วก็นำมาแบ่งกลุ่มเพื่อนำไปวิเคราะห์หาข้อมูล
6. นำข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์แล้วมานำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบสารนิพนธ์

ผลการดำเนินการ

ในหน่วยระบบ A จะประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า ได้แก่ นโยบายของรัฐที่ชาวบ้านเข้าใจ เงิน 1 ล้านบาทที่ส่งผลให้กับชุมชน คณะกรรมการได้จากการเลือกตั้งสมาชิกของกองทุน เงินกู้ที่ได้รับชำระคืน และบัณฑิตที่ได้รับหน้าที่มาประสานงานกับกองทุน ในกระบวนการ ได้แก่ การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี ช่วยหาตลาด และช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนผลผลิตจากการดำเนินการ ได้แก่ ผลจำนวนผู้ที่ได้กู้ ยอดเงินที่ให้กับ เงินกองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน

ในหน่วยระบบ B จะประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละราย ได้แก่ เงินกู้ที่ได้มา เงินอื่น ๆ สถานที่กับการหาวัตถุดิบ เทคนิคและวิธีทำงาน และกำลังในการใช้งานที่ใช้ในการประกอบการ ดังนั้นนักศึกษาจะคอยช่วยในการประสานงาน ในกระบวนการ ได้แก่ การทำกิจกรรมที่ถูกต้อง การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี ช่วยหาตลาดที่ดี การวิเคราะห์ประเมินผล และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่วนผลผลิตจากการดำเนินการ ได้แก่ รายได้ที่เป็นเงิน ผลผลิตที่ได้ดีจะนำชื่อเสียงที่ดีมาสู่ชุมชน และจากการเรียนรู้ของนักศึกษาทำให้ได้ประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชน

อภิปรายผลการประเมินโครงการ

จากผลการประเมิน โครงการที่ผ่านมาสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. จากผลการประเมินดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านที่มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำหน้าที่ดูแลให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและให้ชาวบ้านเป็นผู้ตรวจสอบ ผลที่ได้จากการดำเนินงานพบว่า ชาวบ้านที่กู้เงินกองทุนไปได้สร้างอาชีพของตนเอง และสามารถที่จะเลี้ยงครอบครัวของตนเองได้ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านพอสมควร
2. ด้านการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการได้ดำเนินการตามขั้นตอนการทำงานอย่างยุติธรรมที่สุด เช่น การพิจารณาให้กู้เงินของชาวบ้านจะพิจารณาตาม

ความเหมาะสม และดูตามลำดับก่อนหลังเพื่อความเสมอภาคของชาวบ้านทุกคน ถือได้ว่าการทำงานของคณะกรรมการเป็นการทำงานที่ดี

3. การดำเนินงานต่าง ๆ ของกองทุนเป็นการทำงานที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ชาวบ้านกล้าแสดงความคิดเห็น มีการรวมกลุ่มกันพอสมควร เกิดความสามัคคีสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ถือได้ว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านค่อนข้างที่จะประสบความสำเร็จ คือ ประชาชนมีรายได้เกิดการสร้างงานสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจระดับล่าง ได้นำไปสู่การพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่ามีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การทำงานเกี่ยวกับเอกสาร ควรที่จะมีที่เก็บเอกสารสำคัญ หรือควรที่จะถ่ายเอกสารเอาไว้ในที่ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการสูญหาย

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ในระเบียบข้อบังคับของกองทุนเกี่ยวกับเรื่องผลตอบแทน ควรที่จะเขียนบอกอย่างชัดเจนว่ามีค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง จำนวนประมาณเท่าไร และคณะกรรมการควรที่จะได้เงินจากการดูแลเป็นค่าบริหารงาน

2. การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุน ควรที่จะสามารถนำมาเปิดเผยได้ว่า ขณะนี้ได้ปล่อยเงินกู้เท่าไร เพื่อความโปร่งใส

3. การนำเงินไปพัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านเก่า มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรให้สมาชิกทุกคนทำรายรับ - รายจ่ายตลอดทุก 1 เดือน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่านำเงินไปใช้ตามที่เสนอข้อกู้จริง และรายได้ที่ได้จะเป็นตัวบอกถึงความสามารถในการชำระเงินเมื่อถึงเวลาส่งคืนพร้อมดอกเบี้ย

4. จากการวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้พบว่ามีบางประเด็นที่เป็นแนวทางที่จะนำมาค้นคว้าวิจัยต่อไป มีดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 จากการที่ชาวบ้านมีหลากหลายอาชีพ การทำงานไม่ค่อยที่จะมีการรวมกลุ่มกันเท่าไรนัก จึงเห็นว่าควรมีการสร้างกลุ่มและสร้างอาชีพเสริมเพื่อนำไปสู่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นการสร้างศักยภาพให้แก่ชุมชน จึงเห็นควรที่จะศึกษาเรื่อง ทำอย่างไรให้ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างศักยภาพของชุมชน ต่อไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 การสร้างข่ายทั้งภายในและภายนอกเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน มาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ. 2545.

ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. วิชาการวิจัยชุมชน. ชุดการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง. สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ :

กระทรวงศึกษาธิการ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). ชุมชนนิยม : ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย. กรุงเทพฯ :

ซัคเซสมิเดียการพิมพ์.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.

2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์

จำกัด.

นางลักขณ์ เทพสวัสดิ์. (2541). วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย. สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2544. คู่มืออาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก์หลักสูตร

ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการ. นครราชสีมา.

สามัคคี บุญยะวัฒน์. (2543). สิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีและชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 3 สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.